

Educació infantil

Bones pràctiques a l'Hospitalet de Llobregat

Enric Roldán Bermejo (coord.)
Pep Vallecillos Melgarejo (coord.)

Educació infantil

Bones pràctiques a l'Hospitalet de Llobregat

Enric Roldán Bermejo
Pep Vallecillos Melgarejo
(Coordinadors)

Educació infantil

**Bones pràctiques a
l'Hospitalet de Llobregat**

Enric Roldán Bermejo
Pep Vallecillos Melgarejo
(Coordinadors)

col·lecció/7
josefina gómez olivares

ceh
centre d'estudis
de l'hospitalet

© dels respectius autors dels capítols i dels coordinadors de l'edició.

© Centre d'Estudis de L'Hospitalet
Av. Josep Tarradellas, 44. (Espai Molí). 08901 L'Hospitalet de Llobregat
celh@celh.cat
www.celh.cat

Col·lecció/7 Josefina Gómez Olivares
Primera edició: desembre de 2016
ISBN: 978-84-944597-5-7
Dipòsit legal: B 23303-2016
Correcció: Montserrat Torra
Producció: Ambar Comunicació, SL (ambar@periodistes.org)
Dibuix de portada: Ona Pijoan Balaguer, Anna Notó Orriols, Pol i Ona Roldán Martín
Disseny de la portada: Creators, amb la col·laboració de Quirze Pérez i Miquel Roldán

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra ha de comptar amb l'autorització escrita dels titulars de la propietat intel·lectual, excepte en el que la llei preveu expressament al respecte. La infracció d'aquests drets pot ser constitutiva de delictes contra la propietat intel·lectual (art. 270 i seg. del Codi penal). Tots els drets reservats.

Sumari

Presentació	13
Introducció	15
1. L'INICI DE LA HISTÒRIA, LA IMPORTÀNCIA DE L'INICI	19
Per Francesco Tonucci	
2. RECURSOS D'EDUCACIÓ INFANTIL A L'HOSPITALET	33
Per Esteve Ignasi Gay Costa i Anna Santarrosa	
3. ALGUNES BONES PRÀCTIQUES	41
3.1. ELS HÀBITS. EBM LA CASA DE LA MUNTANYA	41
3.2. UNA EXPERIÈNCIA DE TREBALL INTERGENERACIONAL.	53
EB NOVA FORTUNY	
3.3. LA FAMÍLIA A L'ESCOLA. EBM LA CASA DELS ARBRES	57
3.4. L'EDUCACIÓ INFANTIL A L'ESCOLA CANIGÓ.	65
3.5. MERCAT SOLIDARI. EBM LA CASA DEL MOLÍ	75
3.6. LA PSICOMOTRICITAT. LLAR D'INFANTS EL PASSEIG	81
3.7. L'ESPAI FAMILIAR LLAÇOS. CLUB INFANTIL JUVENIL	93
SANFELIU- SANT ILDEFONS	
3.8. EL TREBALL A LA CASA DEL PARC. EBM LA CASA DEL PARC	101
3.9. AMBIENTS D'APRENTATGE. ESCOLA PACO CANDEL	111
3.10. EL JARDÍ, UN ESPAI PENSAT PER EDUCAR.	
EBM LA CASA DE LES FLORS	119
3.11. EL PROJECTE DE LA BIBLIOTECA.	
EBM LA CASA DELS CONTES	125
4. LA IMPORTÀNCIA DEL TREBALL EN XARXA	137
4.1. XARXA DE CRIANÇA I EDUCACIÓ DE L'HOSPITALET.	137
Per Esteve Ignasi Gay Costa	
4.2. EL PROJECTE EDUCATIU MARC DE LES ESCOLES BRES-	
SOL MUNICIPALS DE L'HOSPITALET: EDUCACIÓ AMB	
MAJÚSCULES.	155
Per Ricard Montalban Carbó	

5. OPINIONS, REFLEXIONS SOBRE L'EDUCACIÓ INFANTIL	175
5.1. Anar a l'escola bressol. Montserrat Fernández i Neus Martínez, Mestres de l'Escola Bressol Patufet	175
5.2. Fa 35 anys que l'Institut Can Vilumara col·labora en la formació inicial i permanent dels educadors i educadores infantils de la ciutat. Mercè Belart Sanuy, professora INS Can Vilumara	177
5.3. Escolarització a l'etapa d'Educació Infantil. Montse Cerdà Morera. Inspectora d'Educació a l'Hospitalet.	179
5.4. Acompanyament a l'inici de l'escolaritat. Africa Burbano Torres i Rosa Román Alonso, Psicopedagogues de l'EAP de l'Hospitalet	183
5.5. La mirada d'una mestra d'educació infantil. Maria Saldaña, Mestra de l'Escola La Marina	187
5.6. Opinions, reflexions sobre aquesta etapa. Núria Muñoz Juan i Nacho Pallàs Cardona. Vocal i Tècnic de la FaPaC a l'Hospitalet de Llobregat.	189
5.7. Espai Familiar de l'Associació Educativa Itaca. Felipe Campos Rubio, Director General Associació Educativa ITACA	191
5.8. Parlant d'Escola i de Bressol. Inma Moreno García, directora de la Llar d'Infants Estel Blau	195
5.9. Diferents sí. Desiguals no. Som Escola Diversa. Silvia de Diego Fuertes en representació de l'AMPA Ernest Lluch	197
5.10. El paper dels moviments de renovació pedagògica en l'Educació Infantil. Montse Bosch Devesa. Mestra d'El Casalet	201
5.11. Des del CDIAP. Antoni Bernat Mor, psicòleg-psicoterapeuta de Baula CDIAP de l'Hospitalet.	203
5.12. Els serveis tècnics de la Regidoria d'Educació. Anna Santarrosa Abaijón, Cap de Negociat d'Educació Infantil a l'Ajuntament de l'Hospitalet.	205
5.13. AMA. Acompanyament a mares adolescents i joves.	

Maria Bruno Blanco. Cap de Departament d'Acció Social. Fundesplai.	207
5.14. A l'Escorça. German Saavedra Varón. L'Escorça. Escola d'Educació Especial	211
5.15. L'etapa 0-6 als esplais. Ricard Vicente Arnau, Director de l'Esplai Pubilla Cases-Can Vidalet	213
5.16. Reflexions sobre aquesta etapa des de l'EAIA. Carme Fernández Ayerbe. Coordinadora EAIA de l'Hospitalet.	215
5.17. Una nova vida en el nostre sistema familiar. Dolors Vilaró Capdevila, Mestra i Psicòloga. CRP de l'Hospitalet.	217
5.18. La implicació dels Serveis Socials. Maria Carvajal García, Diplomada en Treball Social. M. Pilar Massana Llorens, Cap de l'Equip Àrea Bàsica de Serveis Socials Dte 6 Bellvitge i El Gornal	219
5.19. Els contes, fàbrica d'afectes. Jaume Centelles, Mestre.	221
5.20. L'Educació Musical Primerenca a l'Escola Municipal de Música-Centre de les Arts (EMMCA). Pau Romero, Coordinador d'Educació Musical Primerenca de l'EMMCA. Núria Sempere, directora de l'EMMCA	225
5.21. Jugar per créixer. Jugar per aprendre !. Imma Marin Santiago. Directora de Marinva	227
5.22. El Teatre com a eina per al desenvolupament feliç de l'infant. Eugènia Delgado Mata, Directora Artística de Plàudite-Espai d'Arts Escèniques	229
5.23. Des de les Biblioteques. Cristina Amatriain Ruiz, Directora Biblioteca La Florida	233
5.24. El Consell Esportiu i els infants: l'hàbit de fer Esport. Edu Galí, Tècnic del Consell Esportiu de l'Hospitalet	235
5.25. I les Matemàtiques... Lluís Segarra Neira. Formador de Mestres en Matemàtiques	237
5.26. Des de l'Observatori de la Infància. Merche García Villatoro, Observatori de la Infància de l'Hospitalet	239
5.27. La conciliació laboral. Ernesto Sánchez García. Delegat de CCOO a l'Hospitalet de Llobregat	241

5.28. Espais Familiars Oberts. Paco Centeno López. Cap del Programa Municipal per a la Infància i l'Adolescència	243
5.29. "Cura sana, cura sana..." . Ada Cid Xutglà. Pediatra	245
5.30. L'Educació Infantil. Maria Jesús Larios Paterna. Adjunta al Síndic per a la defensa dels drets dels infants i adolescents	249
6. ENCARA QUEDA CAMÍ PER FER	251

5. OPINIONS, REFLEXIONS SOBRE L'EDUCACIÓ INFANTIL

*L'educació no canvia el món,
canvia a les persones que canviaran el món.*

Paulo Freire

5.1. ANAR A L'ESCOLA BRESSOL

*Rere l'entorn educatiu dels 0-3 anys,
hi ha uns professionals que ofereixen a cada infant una mirada,
un gest, una paraula que el motiva constantment,
que li permeten ser com és i expressar-se lliurement,
amb una atenció de respecte, cura i estima.*

Tot i que l'educació de la primera etapa de l'educació infantil no és una etapa educativa obligatòria, sí que és necessària i molt interessant per fer viure a la canalla situacions de convivència i aprenentatges en els primers anys de vida, sobretot vivint en una societat que de manera latent dia a dia promou valors com l'individualisme, la competitivitat, l'egoisme i la solitud.

Portar els petits infants a l'escola bressol no és només una opció en què les famílies deixen els seus fills i filles mentre treballen o estan ocupats. És molt més que això, és el goig i la joia de compartir famílies i mestres l'educació dels nens i les nenes en la primera etapa de la vida, és permetre al teu fill o filla que desenvolupi les seves capacitats en un entorn ric en estímuls i en companyia d'altres, és concedir-li que visqui múltiples situacions de joc i aprenentatge que l'ajudaran a créixer amb el convenciment que aquestes primeres vivències educatives feran una bona base per a posteriors trams de l'educació escolar.

A l'escola bressol, la canalla es troba amb una organització de l'espai, del temps i dels materials i amb uns adults que l'acompanyen, que el fan sentir-se autònom i capaç. Temps i espai al qual es va habituant

176) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

a descobrir la seva pròpia identitat, a mostrar-se com és ell, a aprendre també a descobrir l'altre, a compartir i respectar, a ser escoltat i escoltar, a ser reconegut i reconèixer... a sentir llibertat o tenir competència per expressar i manifestar els seu sentiments i emocions. Rere l'entorn educatiu dels 0-3 anys, hi ha uns professionals que vetllen amb constància pel creixement harmònic dels nens i nenes, que atenen les seves necessitats i interessos, que ofereixen a l'infant un món educatiu per viure i conviure, que parteixen del reconeixement d'un infant competent, amb capacitats innates i infinites, que ofereixen a cada infant una mirada, un gest, una paraula que el motiva constantment, que li permeten ser com és i expressar-se lliurement, amb una atenció de respecte, cura i estima.

Neus Martínez i Montserrat Fernández
Mestres de l'Escola Bressol Patufet

5.2. FA 35 ANYS QUE L'INSTITUT CAN VILUMARA COL·LABORA EN LA FORMACIÓ INICIAL I PERMANENT DELS EDUCADORS I EDUCADORES INFANTILS DE LA CIUTAT

A través del contacte i de l'intercanvi amb professionals en actiu, s'han anat teixint lligams que ens actualitzen constantment

Fent una mica d'història, recordarem que cap als anys setanta, arran de la creixent incorporació de la dona al món del treball, comencen a sorgir guarderies a càrrec de personal poc qualificat i en espais freqüentment poc adequats. El Ministerio de Educación (1977), per tal d'ordenar una mica la situació, estableix com a especialitat experimental d'FP la de "Jardí d'Infància", però l'oferta d'estudis és insuficient i el mercat laboral va absorbint persones sense una formació específica inicial. Amb la instauració de la LODE (1985) i la LOGSE (1990), es determinen els requeriments formatius i es crea el cicle de grau superior d'Educació Infantil, però, abans de la seva implantació definitiva, durant uns anys s'imparteix de forma experimental l'anomenat Mòdul 3, que permet a molts professionals de la ciutat, amb experiència però amb formació no reconeguda, incorporar-se a estudis reglats. Posteriorment, la LOE (2006) introdueix algunes modificacions al currículum i cada vegada queda més clar el paper educatiu de l'etapa.

Paral·lelament a la formació inicial dels educadors i educadores infantils, l'Institut Can Vilumara també s'ha compromès amb la formació permanent tot participant en els processos d'Habilitació i d'Acreditació de competències, a través dels quals molts i moltes professionals en actiu han aconseguit certificats que els han permès continuar treballant.

L'actual cicle formatiu d'Educació Infantil es vertebrava a través de mòduls que faciliten a l'alumnat l'adquisició d'unes competències professionals adients per programar, portar a la pràctica i avaluar processos educatius i d'atenció a la infància de 0 a 6 anys

Des dels inicis, l'equip docent del Can Vilumara aposta per una renovació contínua del model educatiu i vetlla per formar el perfil d'edu-

178) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

cador/a que la societat demana. Els continguts teoricopràctics que s'imparteixen a l'institut no poden deslligar-se de la realitat, i és per això que, a través del contacte i de l'intercanvi amb professionals en actiu, s'han anat teixint lligams que ens actualitzen constantment.

En aquest sentit, i pel que fa a la formació de l'alumnat durant el període de pràctiques a les llars d'infants i parvularis de la ciutat, s'ha prioritzat sempre la coordinació periòdica amb els professionals, amb qui s'ha anat creant un vincle molt fort que ens ha portat a enriquir-nos mútuament. Per donar valor a aquestes col·laboracions, apuntem a continuació algunes de les accions que estem duent a terme:

- Estadades de l'alumnat fent pràctiques a les empreses (curs 2015-16: 38 alumnes a 12 escoles bressol i 17 alumnes a 11 aules de P3 de la ciutat).
- Visites dels grups d'alumnes de 1r a llars d'infants i parvularis d'escoles per conèixer-ne l'organització i el funcionament.
- Acollida d'alumnat a llars i escoles per poder fer observacions directes a les aules de determinats aspectes de la pràctica educativa (hàbits d'alimentació, higiene i descans).
- Implementació de projectes de final de cicle en grups d'infants de llars i parvularis de la ciutat.
- Creació d'espais lúdics en algunes escoles i llars d'infants, en el marc del mòdul de Metodologia del joc.
- Suport de l'alumnat d'FP en la realització d'alguns projectes de llars d'infants (festes populars).
- Xerrades de professionals de les escoles i llars d'infants als alumnes d'FP per aportar experiències innovadores.
- Participació de professionals de les escoles i llars d'infants en tallers de formació per al professorat de l'Institut.

Més enllà d'aquestes col·laboracions mútues, en l'àmbit laboral, i en molts casos gràcies a la borsa de treball de l'institut, al llarg dels anys un bon nombre del nostre alumnat ha estat contractat com a treballador en llars d'infants de la ciutat, completant així el nostre cercle formador i professionalitzador de l'Educació Infantil.

Mercè Belart Sanuy

Professora del CFGS d'Educació Infantil de l'INS Can Vilumara

5.3. ESCOLARITZACIÓ A L'ETAPA D'EDUCACIÓ INFANTIL

L'escolarització de l'etapa d'educació infantil ha estat un dels eixos participatius més rellevants de la ciutat.

Des de la Inspecció educativa a la ciutat, celebrem la iniciativa de centrar l'atenció de la present publicació en l'etapa de l'Educació Infantil idonar la veu als diversos agents educatius implicats, justament, quan s'acompleixen deu anys de la regulació del primer cicle d'aquesta etapa.

L'etapa d'educació infantil està configurada en dos cicles estretament vinculats, el primer cicle (llars d'infants), on s'acull els infants de 0 a 3 anys, i el segon cicle (parvulari), amb infants de 3 a 6 anys. Tot i el consens existent en la consideració de la importància de mantenir una relació de coherència i continuïtat entre ambdós cicles, la seva ubicació majoritàriament en espais educatius diferenciats requereix per part de les administracions i dels mateixos docents una especial voluntat de coordinació.

Així, es comparteix una proposta curricular al llarg de tota l'educació bàsica que posa l'accent en l'adquisició de les capacitats i les competències necessàries per entendre el món i esdevenir persones capaces d'intervenir activament i crítica en la societat plural, diversa i en canvi continu en què vivim. Concretament, en l'etapa d'educació infantil es desenvolupen les capacitats que permetran que els infants siguin competents d'acord amb la seva maduresa. Adquirir una bona base en aquestes capacitats assegurarà que, més endavant, els infants adquireixin les competències bàsiques per a la vida en el món d'avui.

L'evolució de l'atenció dels infants en aquestes edats primerenques ha requerit que la norma també regulés les noves necessitats que anaven sorgint per tal de donar una resposta adequada als canvis socials i educatius que s'anaven produint. Cal fer especial atenció a la importància que va suposar com a reconeixement del valor de l'etapa, la regulació del primer cicle de l'educació infantil.

El Decret 282/2006, de 4 de juliol, pel qual es regulen el primer cicle de l'educació infantil i els requisits dels centres, va establir els principis, els objectius i les competències educatives d'aquest cicle, els requisits mínims quant al nombre i qualificació dels professionals que hi participen i, quant als espais i a les instal·lacions, el nombre màxim d'infants per unitat, el procediment d'autorització administrativa d'aquests centres, la participació de la comunitat educativa, així com la possibilitat de delegar determinades competències als ajuntaments.

L'escolarització de l'etapa d'educació infantil ha estat un dels eixos participatius més rellevants de la ciutat. Les peticions d'escolarització corresponents a infants del segon cicle de l'etapa d'educació infantil, d'acord amb el Decret 75/2007, de 27 de març, pel qual s'estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres en els ensenyaments sufragats amb fons públics, han estat ateses per la Comissió de garanties d'admissió del segon cicle de l'etapa d'educació infantil i de l'educació primària amb la col·laboració i implicació dels diversos agents educatius de la ciutat.

El juliol de 2007 es va signar un conveni entre el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat per a l'assumpció de les competències delegades relacionades amb el procés de preinscripció i admissió d'infants i les relacionades amb el consell de participació de les llars d'infants. Així, l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat va assumir les competències relacionades amb el procés de preinscripció i admissió d'alumnes al primer cicle de l'educació infantil.

Tal i com es preveu en l'esmentat Decret 282/2006 (articles 18.2, i 18.3), les llars d'infants públiques de la ciutat i les llars d'infants subvencionades han participat en la corresponent Comissió d'escolarització així com els diversos agents educatius de la ciutat (la Inspecció, l'Equip d'Atenció Psicopedagògica, Serveis Socials, el Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç...) amb l'objectiu de garantir els drets a l'escolarització de tots els infants i sobretot els de l'alumnat amb necessitats educatives especials i aquells que presenten situacions socialment més desfavorides.

En el context educatiu actual, tal i com recull la Llei 12/2009, de 10 de juliol, la societat catalana aspira a proporcionar la millor educació a les noves generacions i donar oportunitats educatives a tothom durant tota la seva vida. Aquesta aspiració es correspon amb la voluntat de tots els professionals implicats en l'educació dels infants, nens i joves de l'Hospitalet de Llobregat que treballem col·lectivament per fer de Catalunya un país pròsper, benestant i cohesionat, on tothom pugui portar a terme lliurement el seu projecte vital.

Montserrat Cerdà i Morera
Inspectora d'educació

5.4. ACOMPANYAMENT A L'INICI DE L'ESCOLARITAT

La mestra va dedicant carícies i paraules tendres i, simultàniament, com un director d'orquestra, va organitzant l'activitat col·lectiva del Bon dia

Començaments d'octubre...

Fa uns dies que hem acordat una sèrie d'actuacions als centres. En aquesta escola del barri de la Florida estic dedicant part de la meva jornada a entrar als grups de P-3. Cada sessió és submergir-me en multitud d'experiències visuals i sonores: cossos bellugadissos que exploren la classe i tot el que els envolta.

«En Cristofer arrossega un cotxet per la seva carretera imaginària. L'Anderson llença objectes contra el terra, l'Elísabeth cuina uns macarrons a la fireta i la Laia acarona l'Hèctor, que plora desconsolat perquè no veu la seva mamà. El Cristian, com un paracaigudista, es llença des de dalt d'una cadira. La mà màgica de la TEI, la Tècnica d'Educació Infantil, ha esmorteït la caiguda. La mestra va dedicant carícies i paraules tendres i simultàniament, com un director d'orquestra, va organitzant l'activitat col·lectiva del Bon dia. En rotllana els nens van responent "Bon dia, senyoreta Marisol", interioritzant la que serà la primera fórmula de cortesia.

»Quantes coses passen a l'aula! I el més màgic és que sota la forma de jocs i cançons s'estan establint els fonaments de les seves vides.

»Del Bon dia es passa a mirar quins són els nens que han vingut i els que s'han quedat a casa i s'acaba amb una petita observació directa sobre el temps que fa.

»En Sergi és un objector social, un petit antisistema, No parla ni mira. Assegut sobre la mestra que intenta calmar la seva inquietud amb paraules i carícies, observa absort els botons de la seva camisa. Ara comença a aletejar en un intent de volar al seu país inabastable. L'Aina ha anat sola a fer pipí però torna a demanar ajuda a la TEI perquè la mamà, oblidant els consells de l'escola, li ha posat un cinturó daurat que ella no es pot treure. La mestra, amb els seus dots escènics, aconsegueix captar l'atenció de

gairebé tots i mostrar els objectes fantàstics que s'amaguen dins una capseta. De sobte, com si fossin conillets del barret de copa d'un mag, apareixen fulles seques, castanyes, avellanes, rovellons i tota una representació dels fruits de la tardor.

»La Carla tan absorta està que se li escapa el pipí. Montse, la TEI, amb molta discreció l'acompanya al lavabo i en un no-res, torna seca i confortada. Quan som al pati, en Mohamed, venent la seva tímidesa, s'apropa a la senyoreta Marisol i diu alguna cosa així com: "u de to". Ella, amb la seva formació plurilingüe exclama: "T'has fet mal al dit?" (i hi diposita un petó amb propietats curatives). Mohammed torna corrents al tricicle transformat en locomotora virtual...»

Aquest és un exemple d'un dia qualsevol amb els més petits de l'escola. A partir de les diferents impressions de l'EAP (Equip d'Assessorament Psicopedagògic), que és l'equip que representem, la tutora i altres professionals implicats prenem decisions d'estratègies i metodologies per aconseguir que aquestes llengües de drap cada cop evolucionin el màxim possible. El nostre objectiu és que aquests nens i nenes interactuïn d'una manera socialment correcta: que siguin capaços de demanar una joguina en lloc d'arrabassar-la violentament, que aprenguin a respectar el torn de paraula i ser capaços d'escoltar els altres... Han de desenvolupar la competència lingüística i comunicativa i potenciar els hàbits d'autonomia i les habilitats socials que li permetran relacionar-se adequadament amb l'entorn més pròxim: rentar-se les mans després del pati, buidar la cisterna, col·locar les seves fitxes al calaix, recollir les joguines... En aquestes reunions també es reflexiona sobre la tirania homogeneïtzant de les programacions i els quaderns de treball que no respecten les peculiaritats de cada infant i de mesures d'atenció a la diversitat i organitzacions escolars que faciliten el desenvolupament i la creativitat, com per exemple els racons o els ambients de treball. Actualment s'estan qüestionant algunes activitats i rutines que fins ara han estat molt presents en les aules de P3 i que, tot i que afavoreixen l'autonomia personal, limiten la construcció del propi aprenentatge.

Un altre aspecte important de la nostra tasca és la comunicació constant amb alguns pares per entendre què els passa als seus fills. El naixement d'un germanet, les discussions a casa, una separació, un desnonament o la mort d'un avi són terratrèmols amb conse-

qüències imprevisibles. És imprescindible treballar de manera conjunta família i escola per poder reconfortar aquest petit ser ferit.

Moltes vegades a l'escola observem allò que a casa passa desapercbut. És el moment d'intercanviar impressions i esbrinar quin racó del cos o de l'ànima hem de cuidar: aquest nen sembla que no hi sent, trepitja els companys com si no els veiés, es menja les pintures, té pànic de l'osset de la classe... En alguns casos aconsellem que l'infant sigui atès al Centre de Desenvolupament i Atenció Precoç (CDIAP), servei que proporciona un espai terapèutic i sanador.

Un altre aspecte per destacar de la nostra pràctica és l'acompanyament que fem a les diferents iniciatives de l'entorn. Portem a terme activitats formatives adreçades a pares i busquem espais on puguin compartir els seus neguits i les seves inquietuds. Sabem que les experiències de la primera infància i l'acompanyament serà dels pares que estimulen i apliquen uns límits protectors però que alhora potencien l'autonomia del l'infant deixaran empremta tota la vida. Les paraules dolces, l'amanyac, els jocs de faldilla, sentir-se estimats i admirats, ser escoltats, tenir un lloc a casa i a l'escola, són condicions imprescindibles per esdevenir adults segurs, autònoms i satisfets.

L'Equip d'Assessorament Psicopedagògic és un equip que dona suport al professorat, centre i famílies en la resposta a la diversitat de l'alumnat i en relació amb els alumnes que presenten necessitats educatives especials.

Abans de l'inici de l'escolaritat, l'EAP Inicia una valoració psicopedagògica en coordinació amb el CDIAP i amb l'escola bressol, si la família ha informat que el seu fill presenta necessitats educatives especials, amb l'objectiu de cercar l'emplaçament escolar i els recursos més adequats per atendre'l.

Un cop iniciada la seva escolarització a P-3, intervenim assessorant i orientant tant l'escola com la família, donant prioritat als alumnes que més ho necessiten.

África Burbano Torres i Rosa Román Alonso
Psicopedagogues de l'EAP de l'Hospitalet de Llobregat

5.5. LA MIRADA D'UNA MESTRA D'EDUCACIÓ INFANTIL

*No evitarem les seves equivocacions,
perquè, dels errors, se n'aprèn.
Són protagonistes del seu propi aprenentatge
i tenen molt a dir.*

Les mestres i els mestres d'Educació Infantil tenim el plaer i la responsabilitat d'acompanyar les nenes i els nens en aquesta etapa de descoberta en la qual s'assenten els pilars del desenvolupament personal i dels aprenentatges. Van descobrint el món, però també a si mateixos, amb les seves capacitats i preferències. Van progressant en el coneixement i domini del seu cos. Van adquirint autonomia i aprenent a conèixer i gestionar les seves emocions. Van adquirint les bases per una bona convivència. La seva comunicació, a través dels diferents llenguatges (verbal, matemàtic, plàstic, visual, musical) va evolucionant i s'inicien en l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura. Tot plegat esdevé en companyia dels seus companys i companyes i dels adults que els envolten (família, mestres, veïnat...) en un context històrico-social i, molt sovint, entorn del joc.

És imprescindible esmerçar tots els esforços i abocar recursos en aquesta etapa determinant per prevenir i minimitzar dificultats en diferents àmbits (emocional, social, cognitiu...) i potenciar les intel·ligències múltiples.

Establir vincles amb els infants, entre ells i amb les seves famílies és bàsic. Els vincles enforteixen i fan avançar.

L'escola ha de ser un entorn acollidor i estimulant on manipulin i experimentin. Sabem que, tot i tenir poca edat, tenen moltes capacitats i saben moltes coses. El nostre objectiu ha de ser insuflar confiança i seguretat, il·lusionar-los, mantenir-los el desig i la necessitat de superar-se i d'aprendre, tenint en compte els seus interessos. Així, de manera natural, arribaran a adquirir el domini de les competències bàsiques que els obriran les portes a un aprenentatge autònom, cadascú al seu ritme, gaudint del procés. Es tracta d'afa-

vorir connexions positives fent aflorar les millors emocions en el context escolar, que a l'escola creïn, entorn dels aprenentatges i les relacions, associacions i evocacions positives que despertin emocions gratificants. En el context escolar crearem ocasions per desenvolupar la creativitat, la iniciativa, la comunicació, la reflexió, el pensament, l'esperit crític i l'esperit científic. No evitarem les seves equivocacions, perquè dels errors se n'aprèn. Ampliarem les seves responsabilitats, afavorint l'autoregulació, fomentant que es resolguin els conflictes entre ells, amb la mínima intervenció per part de l'adult i deixant que prenguin decisions. Són protagonistes del seu propi aprenentatge i tenen molt a dir.

Tot jugant aprenen i desenvolupen i projecten la seva personalitat. En el joc reproduïxen les seves vivències. Cal parar-hi atenció per tal de detectar possibles dificultats i prevenir conductes que puguin discriminar per raons de gènere, cultura... Entre tots hem de vetllar perquè mai no manqui el respecte entre les persones, i es comença des de petits, fomentant l'empatia, el diàleg, la reflexió i el sentit democràtic, sense menystenir res ni ningú, atenent la diversitat, valorant com a enriquidores les diferències, oferint les millors oportunitats i educant amb l'exemple, mestres i famílies. Buscarem una dinàmica engrescadora, que s'encomani entre la canalla i de manera recíproca entre els adults i les criatures. La il·lusió i el desig són autèntics motors. Volem nenes i nens feliços amb el seu potencial desenvolupat, gustosos de compartir amb els altres les seves emocions, experiències i coneixement. Mai no es deixa d'aprendre. Continuarem aprenent de les nostres nenes i nens i amb ells i elles. Continuarem, tots plegats, sentint plaer.

Maria Saldaña

mestra d'Educació Infantil a l'Escola La Marina

5.6. OPINIONS, REFLEXIONS SOBRE AQUESTA ETAPA

És vital donar suport a les AMPA i AFA dotant-les d'eines i valorant la seva capacitat de ser les creadores i conductores dels seus propis espais educatius.

L'accés dels infants a l'educació infantil, en qualsevol de les etapes i centres educatius, esdevé per a les famílies una oportunitat de tenir contacte amb altres famílies i d'aquesta manera poden endinsar-se en la comunitat educativa i participar-hi activament.

A les escoles bressol i als centres d'educació infantil i primària, les AMPA i AFA actuen com a catalitzadors que possibiliten aquesta integració en la comunitat educativa; també actuen com a estímul per a la participació, la implicació i la motivació de formar part del procés educatiu dels infants.

Primerament la missió de les AMPA i AFA se centrava a organitzar i proporcionar serveis necessaris i centraven la seva activitat en la distribució de roba escolar, horari d'acollida matinal, activitats extraescolars, participació i organització en celebracions i festes. Però fruit d'aquest treball en equip, fa uns quants anys que hi ha un interès cada cop més present per construir i desenvolupar projectes que signifiquin una millora en el procés educatiu, de manera que s'han introduït sistemes de socialització de llibres de text, activitats solidàries, d'educació mediambiental, etc.

Tot i que les estructures d'AMPA i AFA es basen en un sistema d'associats, cal destacar la universalitat dels serveis i activitats, adreçades a la totalitat de l'alumnat, formin part o no del registre de socis. Plantejar que els beneficis d'una activitat són molt més enriquidors quan en poden gaudir la immensa majoria d'alumnat resulta una de les millors bones pràctiques detectades.

La iniciativa per desenvolupar bones pràctiques és, per sort, quasi inescapable, i pràcticament cada curs en sorgeixen de noves a l'

190) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

Hospitalet, cada cop més diverses i creatives; se'n poden esmentar algunes com ara teatre social, cant coral, grafits comunitaris, robòtica educativa, sortides culturals i lúdiques; cada vegada més aquestes activitats traspassen les parets dels centres i es converteixen en activitats obertes als nostres barris i districtes, un fet sens dubte que suposa una pràctica excel·lent.

Des de FaPac considerem que les AMPA i les AFA col·laboren i faciliten la connexió entre l'interior dels centres i els seus projectes educatius i els espais públics on els diferents agents socials recuperen el seu paper educador; per tot això entenem que és vital donar suport a aquestes associacions, dotant-les d'eines i valorant la seva capacitat de ser les creadores i conductores dels seus propis espais educatius.

Núria Muñoz Juan i Nacho Pallàs Cardona
vocal i tècnic de FaPaC a l'Hospitalet de Llobregat

5.7. ESPAI FAMILIAR DE L'ASSOCIACIÓ EDUCATIVA ITACA

*Creiem en la diversitat com un valor intrínsec
en el nostre ADN com a institució comunitària,
per la qual cosa creiem que no existeix
un únic model educatiu i de relació vàlid.*

La paternitat és un moment de crisi en la vida d'un home i una dona, de profunda adaptació, que produeix en la família canvis substancials que requereixen formes de dedicació diferents en cada moment. L'any 2006 sorgeix l'**Espai Familiar ITACA** al barri de Collblanc - La Torrassa, com una manera de donar resposta a les necessitats d'una societat canviant amb gran diversitat de models familiars i d'atendre una demanda, cada dia més extensa, de suport a la tasca educativa familiar.

Després d'una profunda anàlisi de les necessitats del territori, d'observar la societat des de la seva pluralitat i veure com conviuen estructures familiars molt diverses, amb necessitats diferents pel que fa a l'atenció i cura dels fills i filles, es va posar en marxa un recurs socioeducatiu.

Aquest recurs tenia tres característiques identitàries que s'han mantingut al llarg de la darrera dècada:

- Un espai d'atenció integral, tant des del vessant educatiu com del social.
- Un recurs de prevenció per afavorir el diagnòstic i la detecció precoç.
- Un espai d'enfortiment del vincle i socialització de pares, mares, fills i filles i xarxa familiar.

A causa dels canvis patits en la nostra societat en els últims deu anys, en què les estructures familiars i socials, les famílies, han deixat de ser extenses i no compten amb el suport dels diferents membres familiars, els pares novells sovint arriben a la paternitat o maternitat sense cap experiència prèvia en la cura d'infants pe-

192) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

tits, se senten insegurs i sols davant de la responsabilitat de la criança dels fills i filles.

El nostre Espai Familiar La Caseta de les Palmeres es proposa garantir una atenció de qualitat als infants i oferir suport a la tasca familiar de la criança. Al mateix temps, sorgeixen diferents models familiars: famílies monoparentals, famílies que viuen separades, famílies reconstruïdes, famílies amb fills i filles adoptats, famílies procedents de diferents països amb cultures diverses... Tot això comporta dificultats d'adaptació i de relació, de soledat i d'aïllament.

És per aquest motiu que pretenem oferir un context estable de relacions entre infants de diferents edats, famílies i professionals. Igual com la societat ha anat canviant, també ha canviat la manera de concebre l'infant: de ser un ésser passiu, ara el considerem una persona amb un paper actiu i protagonista, competent i amb capacitats, amb drets i amb responsabilitats, i amb necessitat d'uns adults que l'estimin, en tinguin cura i el protegeixin. Aquesta és la nostra missió a l'Espai Familiar de la Caseta de les Palmeres.

Després de deu anys treballant al barri de Collblanc-La Torrassa, podem dir que el nostre espai familiar pretén generar espais on compartir el saber de les famílies i els professionals quant a la criança dels fills i filles.

Les famílies demanen suport i orientació per sentir-se competents per interpretar els senyals de l'infant i respondre-hi adequadament. L'educació de les criatures és del seu màxim interès i volen desenvolupar el millor possible la seva tasca com a primers educadors.

L'Espai Familiar és un escenari privilegiat per treballar de forma grupal les relacions i el procés d'autonomia dels infants. Un espai on s'ajuda a identificar i entendre les necessitats emocionals i cognitives dels infants, juntament amb la importància d'aconseguir un vincle positiu afavoridor del creixement personal. Dintre d'aquest espai l'Associació Educativa Itaca ha generat en els últims deu anys tres grups setmanals diferenciats per edats (Espai Familiar nadó, Espai Familiar 1-2 anys i Espai Familiar 2-3 anys). La metodologia em-

prada es basa en una programació variada d'activitats i crear xerrades i tallers adreçats als adults.

Creiem en la diversitat com un valor intrínsec en el nostre ADN com a institució comunitària, per la qual cosa creiem que no existeix un únic model educatiu i de relació vàlid. Els valors i la cultura de cada família donen lloc a una gran diversitat de models de relació i educació, tantes com famílies, i aquest és el nostre valor afegit després de 10 anys treballant per la petita infància a Collblanc - La Torrassa.

Felipe Campos i Rubio
Director General Associació Educativa Itaca

5.8. PARLANT D'ESCOLA I DE BRESSOL

Necessitem avançar per garantir una infància més segura, més escoltada i més feliç...

La meva trajectòria professional sempre ha estat vinculada amb el món educatiu. El lleure i l'esplai va ser el meu punt d'inici. Més de trenta anys treballant amb infants, joves, famílies i professionals que em van possibilitar créixer personalment i professionalment i realitzar nous projectes.

D'entre tots ells, el projecte amb la petita infància ha estat el que m'ha embolcallat i m'ha permès conèixer un cicle educatiu desconegut per mi i per la majoria de la societat: l'escola bressol.

Quan els professionals parlem d'escola bressol, estem parlant d'escola i de bressol. Quan ens referim a bressol, hem de pensar en atenció, cura, estima, respecte, seguretat i molt especialment de reconeixement. En canvi, quan parlem d'escola, pensem en acompanyament, descoberta, repte, escolta...

Per tant, quan parlem d'escola bressol, tots dos conceptes s'uneixen per definir la importància i el valor del primer cicle d'educació infantil. La possibilitat d'oferir recursos i temps suficient perquè els infants es desenvolupin amb llibertat, respectant ritmes, capacitats i inquietuds ben diferents; permet construir les bases de la pròpia personalitat i així crear una societat més justa que la que actualment estem vivint.

A més a més, l'escola bressol permet tota una tasca molt rica de prevenció que pot facilitar el desenvolupament de cada un dels infants, enriquint i elaborant una base segura per al seu procés.

Per assolir aquesta responsabilitat, necessitem reconeixement polític i social, que destini recursos a garantir la qualitat del procés. Necessitem professionals més preparats, amb sentit de responsabilitat envers la tasca i amb un amor incondicional a l'educació i a la petita

196) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

infància. Necessitem oferir a les famílies una criança tranquil·la, acompanyades per professionals que les assessorin i amb espais per intercanviar inquietuds i dubtes. Finalment necessitem avançar per garantir una infància més segura, més escoltada i més feliç; i per acompanyar a formar personalitats compromeses i solidàries.

Per tot això, des de l'escola bressol on treballo continuarem evidenciant i reivindicant amb la nostra tasca diària el valor del primer cycle i la responsabilitat que tots plegats tenim.

Inma Moreno Garcia
Direcció Llar d'Infants Estel Blau

5.9. DIFERENTS SI. DESIGUALS NO. SOM ESCOLA DIVERSA

Ens sentim afortunats i satisfets de formar part d'aquesta gran família, l'Ernest Lluch.

L'escola Ernest Lluch va començar el seu camí el curs 10-11. L'AMPA ja es va constituir el primer any d'escola, amb la dedicació i la il·lusió d'unes poques famílies i el suport de l'equip educatiu que ho va afavorir.

L'AMPA (l'associació de mares i pares d'alumnes) és una oportunitat fantàstica perquè ens coneguem, treballem i aprenguem junts, i alhora un mitjà per donar suport i enriquir la tasca educativa de l'equip de mestres. L'AMPA forma part de la comunitat educativa, que entenem simbòlicament com una taula de 3 potes (infants, famílies i mestres). Tots hi aportem amb l'objectiu comú d'enriquir el dia a dia dels nostres infants i alhora el nostre, compartint la seva criança.

Entenem que cadascuna de les famílies que conviuen a l'escola són AMPA, com sovint diem "Tots som AMPA" i cadascú hi participa en la mesura que pot i vol, ja que pensem que cada família sempre pot aportar-hi alguna cosa. La criança, les dures conciliacions laborals, la singularitat de cadascú és diferent i això fa que la participació també sigui diversa, de vegades també difícil. Les relacions poden ser complicades, però, al cap i la fi, sempre són molt enriquidores.

A l'escola, les famílies participen en el projecte a diferents nivells. En primer lloc, a un nivell familiar, participant en diferents situacions propiciades per la dinàmica escolar, com ara l'acompanyament dels infants durant l'estona d'entrada relaxada, la primera mitja hora del dia, on els mateixos companys/es dels nostres infants ens fan partícips dels seus jocs, de les seves amistats, els expliquem contes, etc. En altres moments cada família dinamitza una activitat amb el seu fill o filla en què es mostra alguna cosa que fan junts a casa, o es confecciona entre tot el grup un conte del qual cada família fa una part, etc.

198) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

A nivell d'escola, participem com a AMPA fent una bona acollida, convidant les famílies a les diferents festes de curs, als tallers... Participar del que es fa en horari escolar fa que també sigui més fàcil participar com a AMPA aportant idees, reunint-nos amb les mestres i consensuant què podem fer.

Ens organitzem per càrrecs, hi ha representants (presidència, vicepresidència, tresoreria i secretaria) i diferents vocals. Valorem molt la participació de tothom, la nostra escola és petita, d'una línia (a excepció d'un curs que té dos grups) i això fa que sigui més fàcil que ens coneguem i, quan fem reunions, fer propostes i decidir entre tots què volem fer, com per exemple les activitats extraescolars per a nens i per a pares.

Entenem que l'AMPA la formem gent que vivim i que volem participar i millorar també el nostre barri, Collblanc - la Torrassa, un barri ric en propostes i espais d'oci, de cultura, etc., on convivim i ens divertim plegats, participant en les diferents accions que es realitzen al llarg de l'any com a part del que entenem que és formar part del barri. Per això participem a la Comissió de Festes i Entitats i al Consell de Districte de barri. Un exemple de col·laboració és la rua de barri de Carnestoltes, per a la qual treballem de valent i on participem moltes famílies. És un bon mitjà per sortir al barri i donar-nos a conèixer i alhora reivindicar de manera lúdica la nostra escola.

Dins de les accions que realitzem all llarg del curs, en el nostre cas la prioritat és la reivindicació de la construcció pendent de l'edifici de l'escola, al C/ Montseny 120. Aquest és un objectiu comú que ens fa sumar esforços i fer pinya..., fer escola entre tots. Algunes famílies representem l'escola participant també de la Xarxa Grogada de l'Hospitalet, on conèixer altres escoles d'àmbit públic i fer xarxa entre tots, amb les reivindicacions pertinents dels recursos humans i materials que necessitem com a escola pública.

Un altre projecte és les XIC (Xarxa d'intercanvi de coneixement), on alguns pares i mares realitzen tallers gratuïts i aporten els seus coneixements sobre algun tema. Per exemple, tallers de cuina natalenca per part d'una mare xef, altres tallers de manualitats on mares molt manetes ens han ensenyat a fer punts de llibre amb forma de dracs de ganxet.

El curs passat també vàrem poder participar de l'activitat "Créixer en família", unes xerrades sobre temes de criaça adreçades als pares i mares, que valorem molt enriquidores i necessàries, com a suport a la tasca d'aprendre cada dia a ser mare o pare.

També participem en la Festa de la Diversitat i és una gran oportunitat per preparar debats interessants amb altres entitats del barri i la ciutat, oferir tallers i teatre per a tothom, artesanies fetes per nosaltres i explicar allò que fem. Aquest any vam compartir un mapa del món on vam plasmar les nostres procedències, molt diverses, juntament amb un fotocall que deia: "Diferents, sí. Desiguals, no. Som Escola Diversa."

Ens sentim afortunats i satisfets de formar part d'aquesta gran família, l'Ernest Lluch.

Silvia de Diego i Fuertes
en representació de l'AMPA Ernest Lluch

5.10. EL PAPER DELS MOVIMENTS DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA EN L'EDUCACIÓ INFANTIL

La voluntat dels moviments de renovació pedagògica, des dels seus orígens, ha estat repensar l'educació i, més concretament, l'escola, amb l'objectiu de canviar una realitat educativa que no acaba de satisfer.

Quan penso en l'alumnat de l'etapa d'educació infantil, la imatge que em ve al cap és la de tot de personetes curioses de mena, amb un gran potencial al seu interior i amb unes ganes inacabables d'experimentar i d'aprendre. Per aquest motiu, crec que el nostre paper com a agents educatius s'ha de basar a fer un òptim acompanyament de l'infant i a posar al seu abast els materials i experiències més adequades per ajudar-lo a créixer. Hem de deixar que la canalla tingui un paper actiu en el procés d'aprenentatge, que aprengui fent i experimentant. Només si ens preocupem per transmetre i construir el coneixement d'una manera més rica i vivencial aconseguirem que els aprenentatges siguin realment significatius per a ells.

Per tal que el personal docent de l'etapa 0-6 pugui treballar en aquesta línia, és indispensable dotar-los dels recursos i de la formació necessària per a aconseguir-ho. I és aquí on els moviments de renovació pedagògica hi podem jugar un paper molt important, ja que tal com el nostre nom indica, hem de vetllar perquè els equips educatius de les escoles es formin, innovin i, en definitiva, es renovin pedagògicament per tal d'oferir unes bones pràctiques en els nostres centres educatius.

Cursos, conferències, grups de treball, espais d'intercanvi d'experiències, escoles d'estiu, publicacions com aquesta que teniu a les vostres mans... És indispensable que aquests i altres recursos estiguin a l'abast de tot el professorat, des del més novell fins al més experimentat, per tal de créixer professionalment i poder oferir a tots els nens i nenes l'educació que es mereixen. Una educació viva, enriquidora, on tothom pugui expressar-se i hi tingui cabuda.

202) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

M'agradaria remarcar, per això, que innovar no ha de voler dir per força crear coses noves. És evident que cal abandonar les pràctiques educatives que no donen cabuda a la diversitat del nostre alumnat i encaminar-nos cap a unes bones pràctiques com les que en aquest llibre es recullen. Però aquest canvi no només passa per incloure novetats. També cal aturar-se i fer un cop d'ull enrere, cap als inicis de la renovació pedagògica a casa nostra. Amb això no vull dir que calgui reproduir el que en aquell moment es va fer, però sí que trobo necessari recuperar l'esperit i l'essència d'aquella lliuta per aconseguir una escola més humanitzada tot adaptant-ho als nostres temps. La voluntat dels moviments de renovació pedagògica, des dels seus orígens, ha estat repensar l'educació, i més concretament l'escola, amb l'objectiu de canviar una realitat educativa que no acaba de satisfer. I això no és res més que el que fem avui els mestres quan ens preocupem per millorar el sistema d'ensenyament i aprenentatge que es porta a terme a les nostres aules, tal com demostra aquest llibre.

Montse Bosch Devesa

Mestra i membre del Casalet,
Moviment d'Ensenyants de l'Hospitalet

5.11. DES DEL CDIAP

*El foment d'una criança prou bona
i adequada a les necessitats i condicions
de cada infant concret.*
Donald Winnicott

Tot Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (CDIAP) es troba en un lloc especial en relació amb el tema de les bones pràctiques en l'educació infantil: no es un dispositiu de l'àmbit educatiu, ni la seva activitat és primàriament docent; malgrat això, la seva labor és absolutament específica en relació amb la petita infantesa i això fa que la seva aportació al tema de les bones pràctiques sigui altament rellevant: el seu enfocament de treball, preventiu i terapèutic, és bàsic per entendre els fonaments de moltes d'aquestes bones pràctiques des d'un punt de vista global (biològic, psicològic i social). La tasca del CDIAP centrada en els infants i les seves famílies cal contemplar-la, bàsicament, en relació amb aspectes previs i fonamentadors de l'educació formal: una bona part del treball que es fa cal enfocar-lo des de la perspectiva del foment d'unes bones pràctiques de criança, o parafrasejant Donald Winnicott, en el foment d'una criança prou bona i adequada a les necessitats i condicions de cada infant concret.

Pensem que es poden distingir cinc eixos per descriure l'aportació dels CDIAP a les bones pràctiques educatives. Primer, un d'intrínsec a la pròpia labor que desenvolupem amb els usuaris del servei (infants i famílies), i quatre més que es relacionen amb els serveis que prestem a la comunitat educativa de la ciutat: coordinació, prevenció, formació i assessorament.

1. La tasca terapèutica que desenvolupa el CDIAP en els àmbits bio, psico i social, considerant el sistema familiar com un conjunt, implica la transmissió de valors i la creació d'un espai de reflexió que constitueix en si mateix una aportació privilegiada pel que fa a les praxis de criança i d'educació de la pròpia família. En aquest sentit, els treballadors socials, metges, fisioterapeutes, psicòlegs, pe-

204) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

dagogs i logopedes que formen l'equip ofereixen una contenció i un temps i espai per al pensament, que considerem de gran rellevància en relació amb el tema de debat d'aquesta obra.

2. **Prevenció:** mitjançant programes de col·laboració amb escoles bressol i escoles d'educació infantil es desenvolupen labors de caire preventiu. També dins d'aquest apartat s'organitzen xerrades o altres tipus d'activitats, adreçades als pares dins de les pròpies escoles o altres àmbits, en col·laboració amb la xarxa d'entitats educatives de la ciutat.
3. **Coordinació i seguiment de casos clínics:** sempre que es consideri idoni, i amb el consentiment específic de la família, es fa una tasca de seguiment i coordinació amb els centres educatius. Aquesta feina aporta sinergia entre dispositius i una major contenció de les problemàtiques tractades.
4. **Formació:** una altra de les tasques rellevants que duu a terme el CDIAP en l'àmbit educatiu és la d'oferir formació i supervisió als docents respecte de la infantesa i el treball amb famílies, una tasca que considerem de gran importància en relació amb les bones pràctiques educatives.
5. **Assessorament:** la naturalesa d'aquesta tasca pot ser variada, des de l'ajuda en el disseny d'espais en la posada en marxa d'un nou establiment educatiu fins a l'assessorament en la formació i en el disseny de programes d'atenció a infants i famílies.

Antoni Bernat Mor

psicòleg-psicoterapeuta de Baula CDIAP de l'Hospitalet.

5.12. ELS SERVEIS TÈCNICS DE LA REGIDORIA D'EDUCACIÓ

*El nostre proper repte és donar valor als trets d'identitat,
a les particularitats dels centres,
treballant processos d'especialització d'aspectes concrets
en cadascuna de les bressol que, posats en comú,
afavoriran el treball de totes.*

L'any 2004 es va obrir la primera escola bressol municipal de la ciutat, la Casa dels Arbres. La construcció d'aquest centre va ser la culminació d'una demanda expressada per moltes de les famílies de la ciutat i, tot i que només acollia 61 infants, va representar una fita important: l'inici de la creació d'una oferta pública municipal i un pas més en la confirmació, per part del municipi, de la importància de l'educació infantil en el desenvolupament dels infants, petits ciutadans.

El consistori, l'any 2005, va agafar el compromís de construir noves places públiques i, a la Casa dels Arbres, la van seguir les altres: Molí, el 2007; Contes, Parc i Flors, el 2009 i la darrera, per ara, Muntanya, el 2010. Actualment, al voltant de 600 infants "viuen" quotidianament en les nostres cases.

El nostre model de gestió, tot i que és de concessió administrativa, no ens fa ser aliens a les necessitats dels centres i de les famílies, més aviat hi estem involucrats com a titulars del servei. Som respectuosos en les rutines i en les metodologies i anem avançant en un projecte comú, en una manera de fer que ens identifiqui com una xarxa d'escoles municipals, en un segell d'identitat que les famílies valoren molt satisfactòriament.

I no som excloents: col·laborem amb altres escoles bressol - llar d'infants que gestionen entitats privades sense ànim de lucre, amb cessions de locals i ajuts a les famílies, executem el procés de preinscripció de totes les escoles bressol - llar d'infants sufragades amb fons públics i hem iniciat la implementació del Projecte Educatiu Marc per a tots els centres de la ciutat que s'hi han adherit, a més del suport als equips multidisciplinaris de les xarxes de ciutat i del suport a les famílies a través d'espais comuns de reflexió i conversa.

206) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

El nostre proper repte és donar valor als trets d'identitat, a les particularitats dels centres, treballant processos d'especialització d'aspectes concrets en cadascuna de les bressol que, posats en comú, afavoriran el treball de totes.

Anna Santarrosa Abaijón
Cap de Negociat d'Educació Infantil

5.13. AMA. ACOMPANYAMENT A MARES ADOLESCENTS I JOVES

Una proposta de transformació per a dones joves de 18 a 25 anys, embarassades o mares amb fills entre 0 i 3 anys.

Des del Departament d'Acció Social de la Fundació Catalana de l'Esplai vam posar en marxa, l'any 2014, el projecte AMA, Acompanyament a mares adolescents i joves.

Aquesta proposta neix fruit de la intervenció feta des de 2010 des del projecte Tresca Jove, una oportunitat per a la inclusió sociolaboral de les persones joves des del lleure. En el transcurs d'aquest projecte adreçat a joves en situació de risc social, vam detectar que hi havia un volum important de noies joves que havien estat mares i que es trobaven en una situació de vulnerabilitat.

Aquest fet dificultava l'apoderament de la seva vida, el dret a exercir el seu rol de mares i el futur desenvolupament adequat dels seus fills i filles.

A partir d'aquest moment, per donar resposta a aquesta necessitat i fent ús de la xarxa establerta i l'expertesa contrastada en l'àmbit d'infància, joventut i família de l'Esplai Bellvitge i Esplai Pubilla Cases - Can Vidalet, ens vam proposar tirar endavant el projecte AMA al municipi de l'Hospitalet de Llobregat.

Què proposa l'AMA? L'AMA és una proposta de transformació per a dones joves de 18 a 25 anys, embarassades o mares amb fills entre 0 i 3 anys que, per la seva situació de vulnerabilitat, necessiten una oportunitat per aprendre d'una manera holística i compensadora i un canvi en la seva perspectiva de vida i enfocament del seu present i futur.

En què consisteix el projecte? Una intervenció a dos nivells i en simultani: les joves participen d'una proposta formativa alhora que els infants participen de l'espai infantil.

208) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

Amb les joves: S'ofereix un procés d'acompanyament i formatiu que preveu, entre altres aspectes, el curs de monitors de lleure (150 hores teòriques i 160 hores pràctiques), un mòdul d'habilitats personals i socials, un mòdul d'inserció laboral, un mòdul de maternitat positiva, un espai setmanal on es treballen aspectes vinculats a temes de salut, jurídics, habitatge, etc. (segons les necessitats de les joves).

Amb els infants: S'ofereix un espai de criança de qualitat on els infants són atesos i estimulats per tal de garantir el seu desenvolupament integral. La finalitat d'aquest espai és incidir en la millora de la qualitat de vida dels infants, promoure els seus drets i vetllar per les seves necessitats, mitjançant la intervenció de professionals experts. Per a l'infant, afavoreix el seu procés de socialització i autonomia, es relacionen amb altres infants compartint estones de joc, alhora que comencen a mantenir relacions externes al seu entorn més proper, com el pare o la mare.

Impacte del projecte: En aquest recorregut, hem portat a terme dues edicions del projecte, en les quals han participat 61 joves i 67 infants (de 0 a 3 anys).

L'AMA pretén generar un efecte transformador en:

El creixement personal, emocional i maduratiu de les joves. Pro-

promoure l'autonomia personal de les dones per restablir les condicions d'autoestima i promoure la plena integració social, laboral i comunitària seva i dels seus fills i filles.

L'apoderament de les joves per als reptes que planteja la vida en societat: educativa, professional, personal i familiar.

Enfortiment de la xarxa relacional i de suport (entre iguals) a través d'un espai de caire preventiu, un espai de socialització i trobada i la incorporació efectiva en la xarxa social.

Els vincles maternofilials: assegurar un bon desenvolupament de les joves pel que fa a les habilitats, actituds i aptituds necessàries per a una maternitat positiva. Donant suport a les joves en la criança i educació dels seus fills i filles en una (etapa 0-3) que és clau per al desenvolupament físic i emocional dels infants.

Maria Bruno

Cap de Departament d'Acció Social. Fundesplai.

5.14. A L'ESCORÇA

*Educació no és només un concepte escolar,
sinó que forma part de tota la vida de l'individu,
de l'entorn familiar i el social.*

Recordo com, ara fa uns anys, comentàvem a la Facultat de Pedagogia de la UB l'origen de la paraula educació: *educere o educare*? El que sí que teníem clar era que el concepte d'educació suposava poder adquirir una sèrie de coneixements i habilitats, aprehendre'ls i, sobre aquests, construir-ne de nous. Recordo també com debatíem sobre l'edat obligatòria de l'educació: a infantil, més tard?

És evident que l'educació comença al ventre de la mare: percep sensacions a nivell somàtic, sents, veus, percep el calor corporal... Educació no és només un concepte escolar, sinó que forma part de tota la vida de l'individu, de l'entorn familiar i el social.

Segons el meu punt de vista, l'educació no ha d'estar condicionada per una edat cronològica; saber que qualsevol estímul extern ens proporciona uns coneixements sobre els quals n'assentarem de nous ens dóna la clau que no hi ha una edat, o no n'hi hauria d'haver, per iniciar l'educació escolar.

Si acceptem la premissa que l'educació comença als inicis de la vida, se'm fa més difícil acceptar que, quan una persona ha tingut una alteració funcional biològica en els seus primers dies, mesos o anys de vida, hagi d'esperar a una edat cronològica, legalment estipulada, per iniciar la seva escolarització. L'estimulació plena en el desenvolupament d'una persona no entén d'edats, i més tenint en compte que se n'ha d'extreure tot el potencial al més aviat possible, ja que la configuració de les estructures que condicionaran el seu futur es desenvolupen durant els primers anys de vida. Dit això, el fet d'endarrerir l'inici del seu període escolar comportarà un retard evolutiu. A l'Escorça, la idea global que ens ha donat la nostra idiosincràsia ha estat sempre facilitar els inicis escolars en edats primerenques, al més aviat possible de fet, partint d'una estimulació basal, segons la

212) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

teoria d'Andreas Frolich i, alhora, fent partícips els i les alumnes d'activitats que es poguessin realitzar en qualsevol altre centre docent. Els handicaps que ens puguem trobar són estímuls per buscar nous recursos i oferir-los a cada infant en particular.

La relació social amb el barri és fonamental; és una eina potentíssima que ens facilita i ens imbueix d'aprenentatges autònoms. La relació que tenim amb altres centres ens dona uns resultats en valors i empatia que difícilment hauríem imaginat quan vam iniciar aquest projecte, ara ja fa catorze anys.

El que diem sempre de l'Escorça és que sí, és una escola d'educació especial, però tenint molt present que la primera paraula que ens defineix és escola i que, com a tal, és un centre de recursos, en el nostre cas concret per a persones amb capacitats diferents de les de la resta, que pretenen sempre facilitar l'assimilació d'habilitats que donaran al nen o la nena la possibilitat de formar estructures sobre les quals construir nous coneixements. Els aprenentatges dels i de les nostres alumnes estan molt condicionats per les seves capacitats individuals, però molt sovint el seu somriure és la millor resposta al seu procés evolutiu.

German Saavedra i Varón

L' Escorça. Escola d'Educació Especial

5.15. L'ETAPA 0-6 ALS ESPLAIS

Des dels esplais de Fundesplai estem plenament compromesos a vetllar perquè cap infant en quedi al marge per raons econòmiques o socioculturals.

Tots estarem d'acord que, per a l'infant, la seva etapa inicial és importantíssima. Incomparable, en termes d'aprenentatge, amb altres etapes de la vida. A l'esplai també participem a fomentar-li una vivència positiva, ajudant-lo a desenvolupar la seva personalitat, afavorint la seva creativitat i potenciant els hàbits de la seva vida quotidiana.

Als esplais de Fundesplai de Bellvitge, Can Serra i Pubilla Cases donem molt de valor a l'etapa 0-6, en els espais de relació més enllà de l'escola i la família. És per això que, amb gran cura, analitzem, valorem i avaluem les propostes que van adreçades a la mainada més menuda de la casa. L'àmbit de la petita infància i les seves famílies estan sent cada cop més protagonistes del projecte comú dels esplais, ja que tots hi veiem un fantàstic i procliu espai de relació i joc per promoure el creixement personal de tots els membres de la família, les relacions intergeneracionals i la xarxa de relacions socials. A la vegada, també resulta un espai preventiu de primer ordre. En aquesta edat inicial és el moment de poder apreciar i actuar davant de possibles mancances o necessitats de tot tipus.

L'esplai és un bon lloc per compartir amb els monitors i altres pares i mares l'educació dels fills petits, compartint neguits, intercanviant experiències, aprenent a jugar i fent activitats conjuntes com ara sortides i excursions en famílies, festes populars, jocs, entre moltes d'altres. Les activitats que fomentem des de l'esplai per a aquesta edat recorren diferents àmbits, des del joc simbòlic al descobriment de nous entorns i vivències fora de l'espai quotidià... Esports, cuina, manualitats, expressió corporal, música... tot enfocat per despertar els sentits, per obrir noves finestres de vincle que promoguin nous camins de vivències i aprenentatges. Resulta en aquest sentit força rellevant la qüestió lingüística i particularment l'ús del català com a

214) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

llengua en els espais informals, no lectius. Aquesta edat és especialment indicada per treballar-lo.

També comptem amb els casals i les colònies en les vacances escolars d'hivern, primavera i estiu, on com cap altre lloc podrem treballar la seva autonomia i la descoberta de nous entorns, especialment el del món de la natura, marca dels esplais des de fa molts anys. No hem d'oblidar que aquests períodes de vacances representen un 25% del temps de la vida de l'infant, amb tot el potencial i espai d'oportunitats que això representa.

L'esplai som una petita escola de ciutadania. Allà hi passa de tot, com a la vida mateixa. Es creen relacions, s'afavoreix el treball en equip, la cooperació, la igualtat d'oportunitats, el coneixement de la diferència (d'origen, religiosa, cultural) i tot mitjançant una metodologia que s'adapta a les necessitats de l'infant. Els monitors i les monitores, en el nostre paper de model educatiu, vetllarem per les oportunitats educatives de tot el grup i de cada infant en particular. En definitiva, els serveis de petita infància que implementem afavoreixen un temps de lleure compartit en família que facilita la conciliació de la vida laboral i familiar. Estem convençuts que és d'absoluta importància promoure un temps lliure educatiu en aquestes edats, ja que és en aquest espai on es produeixen les majors desigualtats en l'educació. Des dels esplais de Fundesplai estem plenament compromesos a vetllar perquè cap infant en quedi al marge per raons econòmiques o socioculturals.

Ricard Vicente i Arnau

Director de l'Esplai Pubilla Cases Can Vidalet

5.16. REFLEXIONS SOBRE AQUESTA ETAPA DES DE L'EAIA

Una intervenció protectora requereix plantejar-nos com a objectiu enfortir les capacitats dels pares per atendre l'infant adequadament.

“L'educació infantil en l'etapa 0-6 anys, esdevenir protectors en entorns familiars vulnerables”.

Tota actuació del Sistema de Protecció Infantil ha de tenir en compte el nivell de vulnerabilitat de l'infant. És per això que els primers anys de vida de l'infant són els de major prioritat per la seva fragilitat física i psíquica, la total dependència dels adults, la poca visibilitat de l'infant i els límits en la seva capacitat de demanar ajuda.

En termes generals, l'assistència d'un infant en situació de risc a qualsevol dels diversos dispositius d'educació d'aquesta franja d'edat (0-6 anys) constitueix un element protector per diferents motius, entre altres: augmenta la seva visibilitat, és a dir, ens permet captar els senyals, en ell i en el seu entorn, de la necessitat de suport. Així mateix, allò que ell no pot expressar amb paraules, pot ser “entès” per altres adults propers i, per suposat, la tasca educativa (accés a continguts, joc, estimulació, regulació...) contribueix al seu desenvolupament i, per tant, acompanya el seu creixement i disminueix la seva fragilitat.

Reflexionar sobre l'educació infantil des de l'àmbit de la desprotecció infantil ens convida a parlar tant de detecció del maltractament com d'un segon nivell, la intervenció amb l'infant que viu en un entorn familiar vulnerable. Els serveis educatius d'aquesta etapa poden complir un paper rellevant en tots dos nivells, tanmateix no en solitari sinó acompanyats d'un treball compartit amb altres serveis amb els quals compartir visions i objectius, però mantenint cadascú la seva especificitat.

Detecció.¹

Els professionals de l'educació en aquesta etapa mostren una im-

portant capacitat per a l'observació i interpretació sense dependre només de les manifestacions verbals dels infants. Aquesta capacitat és molt útil per captar signes de negligència, de desatenció o de maltractament que han de fer que la xarxa s'activi. Existeixen protocols que estem obligats a conèixer i difondre sobre la detecció i la notificació dels maltractaments infantils,² però hem de continuar esforçant-nos per aconseguir introduir en cada un dels passos del protocol pràctiques que assegurin formes d'intervenir respectuoses amb l'infant i les persones rellevants per a ell, evitant efectes iatrogènics i de rebuig a la intervenció dels serveis.

Intervenció:

El treball en el camp de la infància quasi sempre implica una aproximació a la seva família. Una intervenció protectora requereix plantejar-nos com a objectiu enfortir les capacitats dels pares per atendre l'infant adequadament. Per tal que els familiars entenguin i acceptin aquest suport, cal construir amb ells un vincle que respecti les seves particularitats i aquesta és una de les condicions de possibilitat des de la qual tenim l'oportunitat d'esdevenir protectors per a aquestes nenes i nens.

Carme Fernández

Coordinadora EAIA de l'Hospitalet. Ajuntament de l'Hospitalet.

1. A Catalunya disposem d'un eina on-line útil per reconèixer una situació de desprotecció infantil: Simulador del Mòdul de Suport a la Gestió del Risc en la Infància <http://bit.ly/2dMIUT>

2. http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/infancia_i_adolescencia/recursos_per_a_profesionals/protocolos_actuacio/

5.17. UNA NOVA VIDA EN EL NOSTRE SISTEMA FAMILIAR

Cada niño nos invita a crecer con él
Rebeca Wild

El fet de néixer és un miracle i, entre milions de possibilitats, aquest és l'infant que ens arriba, únic i irrepetible, i que ocupa un lloc exclusiu en el nostre sistema familiar, igual que en el seu dia vàrem ser nosaltres a qui la vida va donar aquesta oportunitat.

Durant la gestació, l'imaginari dels pares no s'atura, pensen com serà, a qui s'assemblarà, si sabran ser bons pares i l'educaran bé... i afegixen un munt de legítimes expectatives envers la criatura, que d'alguna manera ja comencen a determinar el seu futur.

La pedagogia sistèmica explica, entre altres, dues coses essencials perquè els infants creixin en un entorn amorós i respectuós que els permeti trobar el seu lloc a la vida.

Una és la necessitat d'uns límits amorosos. Sens dubte tots els pares volen la millor vida possible per als seus fills i filles, i aquest fet de vegades es confon amb la idea que no els falti de res, que no pateixin, que no els faci mal ningú. Amb aquest pensament, els adults estan impulsant una sobreprotecció que els debilita i no els permet que puguin trobar per ells mateixos les eines que segur que necessitaran, ja que durant la vida sempre cal gestionar moments i situacions difícils.

L'altra és que els progenitors han de saber ocupar el seu lloc, la mare i el pare s'han de veure en el cor del seu fill com el model adult que per als infants són. Necessiten rebre dels pares l'amor i el reconeixement cap a la seva persona, mirant cap al futur, perquè a mesura que vagin creixent se sentin segurs de fer el millor possible amb les seves vides i poder també donar el que han rebut, d'una manera natural, a la seva nova família.

També diu Rebeca Wild que obrir-nos als infants i als seus processos es converteix, al mateix temps, en una oportunitat per apropar-nos al secret de la pròpia vida.

218) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

La nostra experiència com a fills i filles que tots som és la que determinarà la manera com els eduquem, la relació amb els nostres pares i mares és el model que portem incorporat, que s'ha anat gravant a foc lent quan érem petits. Si som capaços de donar als nostres fills i filles el que a nosaltres ens va faltar, podrem anar guarint les inseguretats que la societat actual ens genera. Com a pares i mares tenim tendència a repetir els patrons de la nostra família d'origen, però amb una mica d'atenció a les noves maneres d'educar podrem evitar-ho, acompanyant amb amor i consciència.

És difícil inicialment adonar-se de tot el que ens ensenyaran i ens faran créixer els més petits al seu costat, cada moment, cada mirada, cada conversa pot deixar una petjada en nosaltres i alhora també en el seu cor, i aquestes seran algunes de les eines que permetran als infants anar creixent com a persones al nostre costat.

Acompanyem-los amb el cor, amb autoritat i límits amorosos, respectem el seu moment i el seu espai, i des del nostre lloc com a pares o educadors, creixem amb ells i agraïm a la vida que ens hagi fet el regal més valuós, gaudir d'acompanyar un infant a descobrir la vida.

M. Dolors Villaró i Capdevila

Mestra i Psicòloga. CRP de l'Hospitalet

5.18. LA IMPLICACIÓ DELS SERVEIS SOCIALS

La missió de la Xarxa d'Atenció a la Infància de 0 a 6 anys de Bellvitge i el Gornal és: "Promoure el benestar i el desenvolupament de les potencialitats dels nens i nenes, amb la participació i la col·laboració de famílies, entitats ciutadanes i professionals dels serveis d'infància del barri".

La nostra experiència de participació activa en la xarxa 0-6 de Bellvitge i el Gornal és altament positiva.

Compartir treball en xarxa amb altres serveis, professionals i entitats del mateix territori ens permet i ens facilita:

- tenir una visió més àmplia de la intervenció que els diferents serveis d'atenció donem a la infància,
- conèixer millor la realitat dels infants del barri des de la mirada específica de cada servei,
- comprendre'ns millor els professionals i entitats que intervenim amb ells i les seves famílies i establir complicitats en lloc de competir entre uns i altres,
- detectar a temps situacions de risc d'exclusió social i actuar-hi,
- enriquir-nos mútuament a l'hora d'analitzar les necessitats i també les potencialitats que tenen les famílies,
- estimular-nos a buscar objectius i activitats comuns per evitar l'exclusió i fomentar l'educació integral, que va molt més enllà de l'espai i de l'horari escolar.

Els serveis socials d'atenció primària municipals treballem per garantir els drets bàsics de les criatures. Dediquem atenció prioritària a l'acompanyament de les famílies amb algun tipus de vulnerabilitat i oferim un acompanyament personalitzat. Fem una tasca educativa per contribuir a fer que les criatures vagin a l'escola, al metge, no els falti el menjar, tinguin accés al temps lliure educatiu, continuïn vivint amb la seva família.

També tenim la funció de detectar situacions de desatenció, desprotecció i/o desemparament i actuar per corregir-ho dins les nostres

220) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

competències i possibilitats de cada moment, treballant amb la família, l'escola, l'esplai i els serveis especialitzats que corresponguin.

Des de l'opció d'intervenció social preventiva, que és la pròpia del nostre Ajuntament, la implicació dels serveis socials en aquesta xarxa és fonamental.

Maria Carvajal García

diplomada en Treball Social

M. Pilar Massana Llorens

cap de l'Equip Àrea Bàsica de Serveis Socials,
Districte 6 Bellvitge i el Gornal

5.19. ELS CONTES, FÀBRICA D'AFECTES

*L"Hi havia una vegada..."
i amb aquestes paraules màgiques
està obrint la porta a altres mons, estranys i familiars
ahora, misteriosos i desconeguts.*

A les aules d'educació infantil, les mestres expliquen contes perquè saben el seu valor pedagògic, però també perquè, en el moment del relat, es generen uns intercanvis emocionals i intel·lectuals entre l'adult i els infants que són intensos i perdurables.

La mestra que explica contes (faules, contes de persones, mitologies, contarelles) comença amb un "hi havia una vegada..." i amb aquestes paraules màgiques està obrint la porta a altres mons, estranys i familiars ahora, misteriosos i desconeguts. Com per art d'encantament ens trobem dins la caseta de xocolata amb en Ton i la Guida, a sota de la col d'en Patufet o a l'andana nou i tres quarts potteriana.

Quan la mestra comença a narrar, de viva veu, és com si sonés la flauta màgica del flautista de Hamelin; de cop i volta es fa el silenci i els infants, curiosos i tastaolletes, obren els ulls, estan molt atents i es deixen portar a un sense-temps meravellós on reben models i pautes que els ajuden a **imaginar** —que és diferent de fantasiejar—, **es vacunen** contra els perills —creen defenses per si mai es troben en una situació similar a la del protagonista—, **coneixen el món**, desenvolupen la **creativitat**, es **diverteixen**, es reconeixen a ells mateixos en alguns dels personatges, en les seves peripècies i en la solució de les seves dificultats, viuen tota mena de **sentiments**, aprenen a **resoldre els conflictes** que sorgeixen diàriament, entenen què vol dir **compartir**, **respectar** i ser respectats, etc.

Els contes narrats per la mestra —o el pare i la mare, a casa— envien als infants missatges a la seva dimensió cognitiva (de coneixement) i també a l'emotiva. La paraula sentida els porta a viure l'aventura —que és una **mirada exterior**— i a trobar imatges on emmirallar-se —no per ser com els herois sinó per ser ells mateixos

millors— i també els porta una **mirada interior** que té a veure amb el fet d'estar a prop de l'adult. El conte va lligat a l'afecte.

L'escriptor i etnòleg de Mali Amadou HampâtéBâ va dir en un cèlebre discurs a la UNESCO que "quan mor un ancià a l'Àfrica és com si es cremés una biblioteca" i volia significar precisament la idea que els contes, la tradició oral, són com un mirall on cadascú pot descobrir la seva pròpia imatge.

A l'Hospitalet, fa molts anys que la narració oral forma part de l'esdevenir quotidià de les biblioteques públiques on es programen sessions setmanals, i també de les escoles que acullen infants de 0 a 6 anys. Està bé i és una bona pràctica perquè, a més d'enriquir el llenguatge, es milloren les relacions personals i es reserva una part del temps educatiu a escoltar i expressar les idees que serveixen per formar persones més independents, més obertes, més cultes i millors.

Els psicòlegs també hi estan d'acord. Diuen que els contes són eines educatives molt valuoses per als nostres infants perquè

tenen un llenguatge simbòlic que parla directament al seu inconscient. Amb els contes, els infants aprenen a desxifrar les complexitats de la vida.

Sigui quin sigui el nivell escolar —de la bressol a l'institut—, reservar un espai i un temps per a la narració és una de les vivències més gratificants que els podem oferir als nostres fills i als nostres alumnes. La màgia del moment està implícita en el fet de narrar perquè estem alimentant la pràctica de l'oralitat, coneixent altres experiències i cultures, potenciant el pensament holístic i desenvolupant la imaginació.

I aquí deixarem un soc per tornar-hi un altre cop...

Jaume Centelles

5.20. L'EDUCACIÓ MUSICAL PRIMERENCA A L'ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA - CENTRE DE LES ARTS (EMMCA)

*Un entorn on la música és alhora
vehicle i objectiu perquè formarà part,
sempre, de la seva vida.*

Massa vegades s'ha abordat l'educació musical en edats primerenques com una baula necessària entre l'experiència musical familiar i l'inici de la pràctica instrumental. Per nosaltres aquesta mirada propedèutica es transcendeix dotant de sentit la pròpia experiència musical.

A l'EMMCA, infants amb experiències musicals prèvies organitzades i infants que arriben de bell nou a l'escola comencen a tocar un instrument als 8 anys. Si bé per alguns és una edat massa tardana i és cert que hi ha moltíssimes experiències exitoses de contactes previs amb alguns instruments —piano, violí...—, val a dir que abans d'aquesta edat hi ha molts instruments que no els podrien tocar.

Nosaltres proposem als infants de 4 a 7 anys construir una experiència musical deslligada dels instruments tradicionals i complementària a la que construeixen amb les seves famílies: Sensibilització musical (4 i 5 anys) i Música i Moviment (6 i 7 anys).

En grups específics d'edat, per tal de respectar el moment maduratiu dels alumnes, les nenes i els nens que vénen a fer música a l'EMMCA trobaran experiències musicals que no només els faran gaudir i viure la música, sinó que els dotaran de les habilitats i competències necessàries per a una pràctica instrumental futura, si fos el cas. Experiències musicals amb el seu cos, les seves emocions, les seves paraules i la seva veu.

Unes experiències musicals que els despertin la curiositat, que els animin a compartir amb els seus companys —interactuant amb ells i respectant-los—, que els orientin a esforçar-se, a parar atenció, a entendre el que fan, a proposar, a discutir, a forjar el seu gust, en definitiva, a valorar-se ells mateixos i a valorar el que propo-

sen els altres, en un entorn on la música és alhora vehicle i objectiu perquè formarà part, sempre, de la seva vida.

L'aprenentatge significatiu i cooperatiu són el motor de la educació musical primerenca, així com de la resta de l'educació musical a l'EMMCA, fent descobrir la música a partir dels coneixements i vivències prèvies i aprenent tant dels mestres com dels seus iguals.

Les activitats a classe són diverses i orientades a incrementar gradualment tant les destreses motrius, rítmiques i expressives, com la capacitat de comprensió, d'entonació, de concentració (oïda interna...), d'ús del llenguatge i sí, també la capacitat de fixar el que escoltem o el que interpretem a través de la notació musical. Sense perdre l'espontaneïtat pròpia de cada edat i fent créixer una autoestima que els ha d'ajudar a poder posar el seu jo (tan gran a casa!) al servei de la construcció del grup classe amb el qual es fa música. La creativitat, l'expressivitat o la improvisació seran molt més riques si la individualitat es viu com una riquesa al servei del comú, i es treballa el respecte i l'interès per les diferències que ens aporten la resta del grup.

A partir dels 6 anys comencem a treballar la lectoescriptura musical així com destreses i habilitats més específiques que ajudin les nenes i els nens a garantir que l'inici amb l'instrument sigui el més natural possible, sense que aquesta concreció trenqui l'ambient desimbolt i fresc de cada sessió

El material musical és divers. Les músiques de l'EMMCA abasten tots els estils (clàssic i contemporani, jazz, pop-rock, tradicional...) i totes elles estan presents en aquest programa educatiu, transitant des dels inicis i amb naturalitat entre tots els estils.

Tot plegat sempre a través del joc, no en va "tocar" es diu "play" en anglès o "jouer" en francès! I amb la voluntat que l'experiència musical contribueixi a fer créixer en els infants el desig d'aprendre coses noves, de conèixer nous mons i de sentir que formen part d'una comunitat diversa que millora amb la contribució de cadascú!

Pau Romero

coordinador d'Educació Musical Primerenca de l'EMMCA

Núria Sempere

directora de l'EMMCA

5.21. JUGAR PER CRÉIXER! JUGAR PER APRENDRE!

*No es pot concebre la vida d'un infant sense joc.
Moriria, com moriria si el tanquéssim
dins una habitació sense aire.*

Pau Vila

Mirar, tocar, tafanejar, escoltar, moure's, sorprendre's, riure, descobrir, arriscar-se, imaginar... Aquesta és la fascinant activitat dels infants quan juguen. És una imatge de vitalitat, de felicitat i creixement saludable.

Jugar és una font inesgotable de plaer i alegria, que permet un creixement sa i harmònic del cos, la intel·ligència, l'afectivitat i la sociabilitat. El joc no és un xarampió infantil, sinó una capacitat de l'ésser humà que ens forma i ens conforma al llarg de la vida. Tanmateix, durant la infantesa el joc forma part de la cultura i el llenguatge infantils. Així, un infant que juga és un infant sa. Pau Vila ho va expressar d'una manera poètica en una carta adreçada el 1912 als pares de la seva escola: "No es pot concebre la vida d'un infant sense joc. Moriria, com moriria si el tanquéssim dins una habitació sense aire".¹

A mesura que un nadó creix, posa en estat d'alerta els seus sentits, explora el seu cos, coordina els moviments... Després serà capaç de desmuntar, construir i inventar posant la seva creativitat en joc. Jugant amb adults, aprendrà a gaudir de la companyia, deixar-se guiar, crear complicitats i vincles. Jugant amb iguals comprendrà que hi ha regles que s'han de seguir, interioritzarà normes i pautes de comportament, aprendrà a esperar el torn, a posar-se en el lloc d'un altre, a respectar els resultats de l'atzar. Aprendrà a expressar emocions, a resoldre problemes, a reforçar la seva autoestima.

Vivim en una societat dinàmica en constant canvi, on necessitem aprendre i desaprendre. L'ensenyament enciclopèdic forma part del segle passat. El coneixement i la informació està al nostre abast, només hem de saber seleccionar-lo. Els avanços científics

fan que el que avui és cert, potser demà no ho sigui. Necessitem, més que mai, educar persones curioses, de ment oberta, creatives, lliures, compromeses, crítiques, positives, alegres, amb sentit d'humor, capaces d'escoltar i gestionar els seus sentiments i emocions. Capaces, en definitiva, de jugar.

Si jugar ens ajuda a progressar i a viure en aquest entorn incert, sembla evident que és un error prioritzar les activitats considerades "útils" per al futur laboral dels infants davant de l'aparent inutilitat del joc. Tanmateix, sabem que potser, si avui com a adults som capaços de superar els reptes que la vida ens presenta, és probablement perquè un dia ens vam atrevir a pujar a una bicicleta. I si avui sabem gaudir d'una obra d'art, és perquè un dia vam quedar bocabadats veient ballar una baldufa. I si avui ens podem posar al lloc d'un altre, és perquè un dia vam jugar a ser un altre.

I és aquí on us proposo concentrar el nostre propòsit educatiu: a estimular la capacitat de jugar dels infants i alhora recuperar la nostra. Llavors serà imprescindible prioritzar l'estimulació de l'actitud lúdica: lliure, de gaudi, alegre, curiosa i de total gratuïtat davant la vida. Necessitem mantenir despert el desig: les ganes de mirar, tocar, saber, riure, abraçar, pensar, somiar, saber. Deixem, doncs, que el joc es coli definitivament a l'escola!

Imma Marín

Directora de Marinva

Presidenta de IPA Spain

(Associació pel Dret a jugar dels infants)

<http://www.jugaresunderecho.org/>

1. VILA, P. *Què portaran els reis als nostres fills?* L'Avenç. Barcelona, 1912.

5.22. EL TEATRE COM A EINA PER AL DESENVOLUPAMENT FELIÇ DE L'INFANT

El teatre és un joc al qual es pot continuar jugant tota la vida.

(Dos infants es troben al pati de l'escola)

INFANT 1 – Anem a jugar.

INFANT 2 – I a què juguem?

INFANT 1 – Al teatre!!! (diu entusiasmat i somrient).

INFANT 2 – Sí!!! (molt content i amb un somriure). Començo jo.

INFANT 1 – D'acord.

INFANT 2 – Caixa màgica. (Tots dos fan la caixa màgica) i de la caixa màgica surt... (pensa uns segons i il·luminant-se-li la cara diu) una papallona!!!!

(Tots dos comencen a ser papallones en un camp ple de flors).

El teatre hauria de ser una eina imprescindible a l'escola pel seu caràcter creatiu i integrador. Quan els infants fan teatre, enriqueixen els seus hàbits i les seves destreses i les faran servir en el seu procés d'aprenentatge al llarg de tota la seva vida.

El teatre, des de la nostra primera etapa, ens ensenya a organitzar el pensament, a buscar dintre i fora de nosaltres les eines per expressar la descoberta i que arribi al públic (l'altre i els altres). A través del teatre aconseguim la base de l'aprenentatge: estructurar el pensament, buscar i expressar. Això, al teatre, ho fem amb un ingredient imprescindible: les emocions. Perquè l'aprenentatge sigui motivador, es necessiten les emocions, que fan la descoberta captivadora i engrescadora.

El teatre, en l'etapa de l'educació infantil, és, com en altres de la vida, un joc divertit, creatiu, artístic, emocional, social i empàtic, amb un altre ingredient imprescindible i potenciat en la infància: la imaginació al servei del joc. Cada personatge, cada escenografia, cada espai escènic, cada escena, cada història neix de la imaginació compartida.

230) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

Hi ha un altre ingredient imprescindible del teatre en aquesta etapa i en la resta de la nostra vida també, i és compartir; el teatre porta implícit i explícit el públic (l'altre, els altres), la relació, la socialització, el teatre utilitza les eines necessàries per compartir expressant el nostre imaginari i el nostre pensament.

El teatre té una atmosfera de màgia, qualsevol cosa que l'infant imagini la pot expressar amb les eines i les regles del joc teatral. Una de les eines més utilitzades és la imitació lúdica i creativa. Tot el que l'infant veu i imita amb la seva imaginació i la seva manera original i única d'expressar, es converteix en una peça d'art escènic.

L'infant a través de veure i fer teatre creix en relació directa amb l'acte creatiu i artístic, desenvolupant una posició crítica positiva amb l'entorn. Créixer fent teatre es créixer amb empatia i felicitat.

El teatre és també una eina fantàstica per als i les mestres dels infants: molts dels objectius d'aquesta etapa es poden assolir amb l'eina creativa que aporta el teatre.

Els i les mestres que introdueixen aquest art a l'aula són més feliços, de fet el teatre acompanya el docent al llarg de la seva vida professional, ¿quantes vegades a l'aula la mestra o el mestre no es troba interpretant i actuant al davant dels seus alumnes? Mol-tíssimes.

Fer teatre i veure teatre és un dret dels infants. L'infant té dret de participar en les activitats artístiques tant com en l'educació, en la salut i en l'alimentació sana. Créixer amb experiències artístiques ens dona valors emocionals i socials que ens fan persones més empàtiques i amb més recursos al llarg de la vida.

El teatre és un joc al qual es pot continuar jugant tota la vida.

Fa gairebé 20 anys que Plàudite Teatre-Espai d'Arts Escèniques, amb el seu equip de professionals del teatre, realitza experiències teatrals amb nens i nenes. A la ciutat de l'Hospitalet de Llobregat som referent del teatre. Hem vist créixer artistes als quals el teatre els ha fet més amics, millors persones i, en definitiva, més feliços.

Cada dia quan sortim al carrer ens trobem amb ciutadans i ciutadanes que, en creuar-se amb nosaltres, ens regalen un somriure, evocant l'etapa compartida.

Eugènia Delgado Mata

directora Artística de Plàudite-Espai d'Arts Escèniques, projecte referent de Teatre a la ciutat de l'Hospitalet: directora escènica, llicenciada en Sociologia per la Universitat de Barcelona, especialitzada en Sociologia de la Cultura, Diploma d'Estudis Superiors Especialitzats en Arts Escèniques, Màster d'Iniciació a la Recerca en Arts Escèniques i Diploma d'Estudis Avançats per la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut del Teatre. Especialista en Teatre Comunitari-Teatre Social i altres formes de Teatre Participatiu. Ha col·laborat en diferents investigacions dintre del CESAC (Centre d'estudis de Sociologia de les arts i de la cultura).

5.23. DES DE LES BIBLIOTEQUES

*A les biblioteques treballem
per garantir espais que facilitin l'exploració,
la intimitat, la socialització, la llibertat,
ajudar els infants a conèixer nous mons a través de la lectura.*

He hagut de fer una reflexió profunda sobre quina és la nostra experiència com a mediadores i mediadors entre la lectura i els infants, ja que és una gran aventura plena de descobriments i de creixement vital.

Últimament, als cursos a què he assistit es defineix la literatura i la biblioteca en si mateixa com un centre on es cura l'ànima. Ostres! Em va semblar una cosa molt gran i... vaig parar i ... reflexionar i... Què són els llibres, si no una porta a una altra dimensió on se'ns proposen reptes, on ens enfrontem a les emocions de la condició humana i ens endinsem a altres realitats, a l'experimentació...

Malgrat ser difícil competir amb la societat de la immediatesa, de la individualitat, de les noves tecnologies; una societat on l'estabilitat i la permanència gairebé no existeixen, productiva i consumista que creu que la felicitat i el plaer és tot allò que és ràpid i fàcil; malgrat tot això, a les biblioteques treballem per garantir espais que facilitin l'exploració, la intimitat, la socialització, la llibertat, ajudar els infants a conèixer nous mons a través de la lectura. La meva satisfacció com a professional la trobo en les petites grans coses del dia a dia que passen quan per alguna raó a l'infant que tens davant se li encén una llumeta petita al seu interior; fa que el meu quadre de llums salti. És un instant de connexió reflectit a la seva mirada.

Treballar amb els infants a la biblioteca és una feina gratificant, sobretot quan comences a generar un vincle entre l'espai, l'infant, la lectura i tu.

Sempre intentem acompanyar els infants en les seves lectures d'una manera dinàmica, i en aquest moment ho fem a través del

234) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

joc, ja que la nostra feina és canviant i adaptable als canvis socials, culturals i tecnològics.

Us deixo amb un parell de frases d'una ponència a què vaig assistir no fa gaire i que vull compartir amb tot aquell que vulgui llegir-les:

"Mai no és massa d'hora per compartir un llibre amb els nens.
Si esperéssim que sàpiguen llegir per fer-ho,
és com si esperéssim que sabessin parlar per parlar-los."

Penélope Leach

"Hem de donar als infants l'oportunitat de sentir abans de comprendre,
d'experimentar abans de conèixer,
ja que no hi ha res en la intel·ligència
que no hagi passat abans pels sentits".

Jean Piaget

Cristina Amatriain Ruiz

Directora de la Biblioteca de La Florida

5.24. EL CONSELL ESPORTIU I ELS INFANTS: L'HÀBIT DE FER ESPORT

*Treballem per oferir un esport en el qual,
tenint en compte les seves capacitats físiques i cognitives,
els infants i els joves puguin desenvolupar-se de la millor manera.*

De tots és coneguda la importància que té l'esport i els beneficis que aporta al llarg de la vida de les persones.

En el cas dels infants, la consolidació d'unes rutines en la seva vida faran que obtingui una sèrie de valor positius com ara millora de la salut, capacitat de concentració, valoració del treball en equip, esforç, constància...

Tots aquests beneficis han d'anar lligats a un tipus d'esport en el qual no s'estressi els infants amb la cerca de resultats.

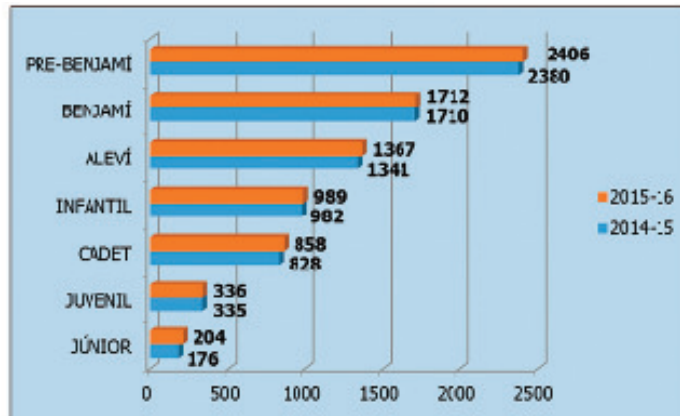
Per obtenir aquests beneficis, de vegades hem de lluitar contra una realitat molt present en la nostra societat, com són els paral·lelismes amb l'esport d'elit. Es tracta d'un espectacle tremendament mediàtic que actua de manera constant com a mirall per als nostres nens i nenes i que no sempre esdevé el millor exemple quant a comportament.

Al Consell Esportiu de l'Hospitalet tenim molt clars aquests valors que volem transmetre en les nostres activitats, lligues o trobades; el resultat no ha de ser mai el més important.

En el gràfic de participació corresponent a la memòria d'activitats de la darrera temporada es pot veure com la categoria prebenjamina (infants de primer i segon curs de primària o més petits) és el grup més nombrós. Oferir una activitat de qualitat en aquestes edats és el més important per a la nostra entitat.

Els infants han de competir, a l'esport hi ha un guanyador i un perdedor en la majoria dels casos. L'acceptació i el bon comportament tant en la victòria com quan es perd és una qüestió on hem de posar

236) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

l'accent. No es tracta d'eliminar la competició, sinó d'adaptar-la. La formació dels monitors, pares i àrbitres és fonamental.

Incidim molt en l'adequació del reglament (dimensions de la pista de joc, materials adaptats a la força i la coordinació dels infants). Un altre dels aspectes que cuidem és que cada participant ha de ser alineat obligatòriament un nombre determinat de minuts (o parts), afavorint d'aquesta manera que no juguin només "els més bons".

Un dels nostres objectius més importants és que tothom gaudeixi de la pràctica esportiva i pugui fer-ho en les millors condicions. Treballem per oferir un esport en el qual, tenint en compte les seves capacitats físiques i cognitives, els infants i els joves puguin desenvolupar-se de la millor manera.

Edu Galí

tècnic del Consell Esportiu de l'Hospitalet

5.25. I LES MATEMÀTIQUES...

*A partir de Maria Montessori,
la matemàtica experimenta un canvi radical.*

Durant anys i anys, les dones tenien el paper de cuidar la casa i els infants. A causa de la industrialització a Europa i a conseqüència d'incorporar-se al món del treball, a mitjan segle XIX comencen a França i a Anglaterra les escoles benèfiques o de caràcter filantròpic per a pàrvuls. Al mateix temps comença el desenvolupament de la psicologia evolutiva i les propostes de didàctiques renovadores a partir de Maria Montessori, les germanes Agazzi i Ovide Decroly, responsable dels primers models de l'Educació Infantil durant el segle XX. Paral·lelament, en altres països europeus com el nostre té lloc una renovació profunda del parvulari, molt vinculat a l'escolaritat primària. Joan Palau introdueix el mètode Montessori a la Maternitat de Barcelona. Alguns ajuntaments, com el de Barcelona, creen parvularis públics. El primer es funda l'any 1915, dirigit per Àngels Garriga i Joana Faig. Durant els anys vint, Maria Montessori viatja a Barcelona en diverses ocasions. Durant la dècada dels trenta, s'introdueix el mètode de Decroly. Ventura Gassol és el responsable de l'educació durant el mandat de la Generalitat republicana. Defensor de l'Escola Nova, abans de ser conseller havia dissenyat una proposta de creació de jardins d'infants. En aquesta època es consolida la trajectòria renovadora del parvulari i tenen lloc els avenços més importants en l'educació infantil catalana. Es planteja l'educació de zero a dos anys. I Rosa Sensat duu a terme la tasca de divulgació de les normes de la puericultura i aplica aquests principis a la seva tasca docent, des de la direcció de l'Escola del Bosc. Dins del període revolucionari, a causa de l'esclat de la Guerra Civil, es crea el Consell de l'Escola Nova Unificada, que defensa que les escoles infantils no siguin simples guarderies, sinó centres d'educació infantil. Dolors Canals lidera la renovació a través dels centres de puericultura. Aquests centres estan destinats a la formació d'educadors i a facilitar recursos pedagògics, a la xarxa de centres educatius dels barris obrers. La finalització de la guerra implica la pèrdua d'aquesta iniciativa popular de renovació de l'Educació infantil. Fins a la dècada dels quaranta no comença la recuperació de la renovació pe-

dagògica catalana. Per part de sectors catòlics progressistes s'inicia un moviment educatiu, que s'estén durant els anys seixanta, en què es crea el moviment de les escoles actives. Al llarg d'aquesta dècada, sorgeix de nou la preocupació per l'educació dels més petits i per la pedagogia renovadora: destaca la inauguració l'any 1956 de l'Escola de Jardineres Educadores; posteriorment, l'any 1965, de l'Escola de Mestres Rosa Sensat i l'any 1972, del'Escola de Mestres de Sant Cugat. Actualment la societat considera l'educació infantil del segle XXI com una part fonamental del procés educatiu, on les activitats inicials han de servir d'inici de la construcció dels futurs aprenentatges dels nostres infants.

L'evolució de la didàctica de les matemàtiques ha seguit el mateix procés comentat en aquest escrit. A partir de Maria Montessori, la matemàtica experimenta un canvi radical. Els parvularis tradicionals dels anys cinquanta es converteixen en centres on es promou l'experimentació dels infants. Les activitats tradicionals de grafomotricitat es converteixen en propostes més innovadores: construcció, orientació i investigació. Actualment la proposta d'aprenentatges competencials i col·laboradors, durant aquesta etapa, són l'inici de la resolució de problemes, característics dels aprenentatges que fonamenten l'educació primària i la secundària.

Lluís Segarra i Neira

Formador de Mestres en Matemàtiques

5.26. DES DE L'OBSERVATORI DE LA INFÀNCIA

L'escolarització precoç pot contribuir a la igualtat d'oportunitats pel fet d'ajudar a superar els obstacles d'un entorn social o cultural desafavorit.

L'educació infantil és un dret de l'infant i l'etapa evolutiva entre els 0 i els 3 anys té, de manera especial, una importància cabdal en el procés educatiu de l'infant; és el moment ideal per a desenvolupar els vincles afectius i estables que més endavant tindran repercussió en el seu creixement.

Durant aquesta etapa hem de contribuir al desenvolupament emocional i afectiu, saludable, físic i motor, social i cognitiu dels infants, fent que se sentin acollits. És des d'aquesta perspectiva que prenen una importància rellevant les escoles i els projectes d'educació infantil que creen un entorn de confiança on se senten acollits i generen expectatives d'aprenentatge. Aquest projectes faciliten que, al llarg de tota l'etapa, els infants vagin desenvolupant capacitats que els permetin créixer integralment.

S'ha comprovat que "els nens als quals s'ha impartit una educació destinada específicament a la primera infància estan més ben disposats vers l'escola i és menys probable que l'abandonin prematurament que els que no han rebut aquesta formació. L'escolarització precoç pot contribuir a la igualtat d'oportunitats pel fet d'ajudar a superar els obstacles d'un entorn social o cultural desafavorit. Pot facilitar la integració escolar dels nens de famílies immigrades o de minories culturals o lingüístiques. A més, l'existència d'estructures educatives que acullen nens en edat preescolar facilita la participació de les dones en la vida social i econòmica".¹

Tot i que ningú dubta ja dels beneficis de l'educació en aquesta etapa, encara hem de fer l'esforç de visibilitzar-ho perquè les actuacions no estan tan universalitzades com a partir dels 3 anys. És per això que des de l'Observatori de la Infància de l'Hospitalet ens proposem, durant l'any 2017, realitzar un estudi sobre la situació

240) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

d'aquests infants a la nostra ciutat que ens ajudi a fer-ne un diagnòstic, però especialment a visibilitzar la situació i les bones pràctiques que tenim a l'Hospitalet.

Merche García Villatoro

Observatori de la Infància de l'Hospitalet

1. Unesco (1996). *L'educació conté un tresor*

5.27. LA CONCILIACIÓ LABORAL

Els dies només tenen 24 hores i les famílies han de completar trencaclosques impossibles per quadrar els diferents horaris.

En la nostra societat hiperocupada del segle XXI, sovint sembla una odissea conciliar la vida familiar, laboral i personal. Els dies només tenen 24 hores i les famílies han de completar trencaclosques impossibles per quadrar els diferents horaris. Les escoles bressol suposen una ajuda idònia, ja que donen resposta a les seves necessitats, però alhora també proporcionen un espai de creixement i educació per als més menuts de la casa.

És per això que l'oferta pública ha de ser la garantia que l'escola infantil compleixi els requisits de qualitat alhora que garanteixi, amb un sistema just i compensador socialment, que l'educació infantil sigui accessible a tothom. En aquest sentit, cal fer un fort esforç inversor fins a assolir una xarxa educativa pública i suficient. L'educació infantil en aquests primers anys no pot ser només un servei per assistir les famílies en la necessitat de tenir cura i guarda dels infants, sinó que ha de complir un objectiu d'atenció educativa per a uns i altres.

A la vegada, una bona atenció educativa als infants és un instrument molt important per garantir més equitat social i per consolidar actituds i hàbits en l'educació posterior. L'accés a l'educació i la socialització per a molts infants de 0 a 3 anys pot ser una eina essencial per a la compensació de desigualtats socials i socioeducatives.

El model d'atenció educativa del nostre país ha de ser homogeni pel que fa a la qualitat requerida, alhora que ha de garantir uns serveis adaptats a les necessitats diverses dels infants i les famílies, afavorint-ne la implicació en el procés educatiu. Però també l'enorme diversitat de condicions laborals i de prestació del servei que es dona a Catalunya reclama una atenció específica cap a aquest sector. Sector que ha d'avançar en la consecució d'unes condicions laborals dignes, l'assoliment real d'un desenvolupament legal i normatiu que

242) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

reguli l'educació 0-3 en condicions de qualitat i fer realitat una planificació i un mapa escolar que garanteixin l'equitat territorial.

Ernesto Sánchez Garcia

Equip d'Assessorament Educació Pública
Federació d'Educació de CCOO Catalunya
Delegat de l'Hospitalet de Llobregat

5.28. ESPAIS FAMILIARS OBERTS

*Hem sobreviscut com a espècie
a èpoques on no hi havia professionals de la pediatria,
psicologia, pedagogia i educació;
ara no els podem transferir tot el llegat i la responsabilitat.*

L'espai familiar obert ofereix un lloc de trobada i relació per a famílies amb infants menors de 3 anys. Un espai per jugar, experimentar, conèixer, compartir i relacionar-se amb altres infants i persones adultes que en tenen cura. L'espai és responsabilitat de totes les famílies que hi participen i està gestionat majoritàriament per elles amb el suport i l'acompanyament tècnic del Programa per a la Infància i l'Adolescència de l'Ajuntament.

L'experiència en els serveis adreçats a la infància ens demostra que no hi ha una manera única de cobrir les necessitats. Les característiques de les pròpies famílies, del territori on habiten, de la seva cultura de referència, dels propis itineraris vitals i personals, de la manera de relacionar-se, dels propis valors, dels interessos, etc., fa que famílies que no entren en un tipus de servei, encaixin perfectament en un altre tipus. Els objectius són els mateixos, però la manera de portar-los a terme són diferents. La millor manera serà, per tant, aquella que s'adapta millor a cada individu. És per això que hem de fer ofertes diferents i flexibles, perquè obrin el major nombre de portes possibles per les quals les famílies puguin accedir a espais de relació i de coneixement.

No parlem, per tant, de veritats úniques, universals i estàtiques. La vida s'ha fet complexa en formes i en conceptes i hem d'aprendre a viure en aquesta realitat líquida multicultural i multiforme, on de vegades conceptes que semblarien antagònics conviuen en harmonia. Les unitats familiars són espais on es reflecteix de manera singular aquest esclat de diversitat.

Els espais familiars oberts se situen en aquest nou espai que reivindica la capacitat i l'apoderament de les pròpies famílies per recuperar part del saber biològic i ancestral en la cura dels infants de la

244) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

tribu, en les formes d'una societat moderna i complexa. La cadena del llegat generacional en la cura dels infants s'ha trastocat força per la manera com hem decidit de viure, però la saviesa està escrita en l'instint. Cada cèl·lula acumula la informació de tota la història anterior de la humanitat i hem de posar receptors que la descodifiquin. Un espai d'interacció entre individus que dediquen gran part del seu temps a la cura d'un infant n'és un. Hem sobreviscut com a espècie a èpoques on no hi havia professionals de la pediatria, psicologia, pedagogia i educació; ara no els podem transferir tot el llegat i la responsabilitat.

Paco Centeno López

Cap del Programa Municipal per a la Infància i l'Adolescència

5.29. "CURA SANA, CURA SANA..."

Els infants han de descobrir i experimentar com n'és de savi i interessant el seu cos.

A l'infant sa, des que treu el cap (o les natges) al món fins que bufarà il·lusionat les espelmes del seu sisè aniversari, li espera una gran feinada. Mai més no repetirà res de semblant en tota la seva vida. Augmentarà més del doble la seva talla i set vegades el seu pes. Aprendre a caminar, a parlar, a saber qui és ell i qui són els altres, a nedar i anar en bici. S'enfrontarà a milers i milers de virus i bacteris que faran treballar el seu sistema immunitari per tal d'esdevenir fort i preparat per a un llarg viatge.

Si aquest petit cos ha de suportar una transformació tan gran, és obvi que s'haurà d'alimentar adequadament. Nodrir no és el mateix que atipar. És proporcionar els nutrients plàstics i energètics necessaris, descrits fins a la sacietat en la famosa piràmide alimentària i que es troba impresa en brics de llet, caps de cereals o cartells publicitaris. D'un cop d'ull es pot saber quins aliments són imprescindibles (curiosament tots ells presents, d'una forma o una altra, en qualsevol dieta tradicional) i quins són petits plaers que la indústria proporciona, però que s'han de prendre amb moderació.

Sovint les famílies es queixen que "el nen no menja". Cal saber que hi ha fases de creixement ràpid i altres de creixement lent: aquests períodes d'inafetència s'han de respectar per tal d'evitar convertir el moment dels àpats en una tragèdia grega. Es podria dir que els pares han de decidir el **QUÈ** (fruites, verdures, llegums, carn, peix, ous, làctics, galetes, refrescos, laminadures...), el **QUAN** (horari dels àpats, entre hores...), l'**ON** (assegut a taula), el **COM** (cullera, forquilla, preparació, ambient relaxat...), però que el **QUANT**, la quantitat d'aliment, és cosa dels menuts. Tanmateix, bé se'ls pot deixar decidir alguna cosa, no?

D'altres es queixen que els seus són molt selectius pel que fa al menjar. No tots els adults senten curiositat per menges exòtiques, oi? Doncs a alguns infants els passa el mateix. Per ells tot és nou i

exòtic: el gust amarg, l'àcid, el color, la textura. No ho havien tastat mai abans!! Cal saber pactar, imaginar, confiar i sobretot, tenir paciència.

Per fer front als virus i bacteris disposen al seu cos d'una maquinària excel·lent que cada dia s'exercita, encara que no es faci evident, i de la vacunació universal, que és, juntament amb el sanejament de les aigües, l'activitat sanitària més important que es realitza per combatre les malalties infeccioses.

Entre tantes i tantes petites meravelles que el cos humà posseeix, s'hi troben els limfòcits, unes cèl·lules que corren per la sang i que s'espavilen cada vegada que un agent infecciós entra pel nas, per la boca, per la pell, etc. Immediatament fabriquen unes molècules, els anticossos adequats, les "defenses", per destruir aquest agent. És un procés inflamatori per al qual cal augmentar la temperatura corporal: vet aquí la febre. Es pot deduir, doncs, que la febre "és necessària per curar", a més de ser un senyal que el cos de l'infant està "treballant". Per tant, només caldrà abaixar-la si incomoda molt el pacient, però no pas de manera obsessiva com malauradament acostuma a passar.

Com que el nadó neix pràcticament verge de contacte amb agents infecciosos, serà en la primera infància quan aquests processos es repetiran per a desesperació de pares, mestres i avis. Afortunadament la immensa majoria d'aquestes malalties són banals i autolimitades. Cal tenir molta paciència i evitar precisament una actitud massa intervencionista, alhora que s'ha d'aprendre dels serveis sanitaris quins són els símptomes reals d'alarma.

Els limfòcits tenen una virtut importantíssima: memòria. És a dir, quan temps més tard, el mateix agent o un altre de semblant entri al seu cos, la resposta serà accelerada, els anticossos corresponents (si és que no en quedaven prou) es fabricaran molt ràpidament i l'agent serà eliminat. Tan ràpidament que el nen ja no emmalalteix. Aquesta virtut dels limfòcits és la que s'aprofita per a la pràctica de la vacunació: se li inoculen a l'infant fragments o còpies d'aquests agents, afeblits artificialment però capaços de provocar una resposta del limfòcit, el qual fabricarà anticossos i aprendrà a fabricar-ne més

quan es presenti l'agent infeccios de debò. El calendari vacunal varia d'un país a l'altre, perquè els agents infecciosos varien d'un país a l'altre. Per poder entendre l'enrenou de vacunes finançades o no pels serveis públics de què es disposa actualment, cal distingir entre les malalties infeccioses epidèmiques (aquelles que podrien afectar una població àmplia en poc temps) i les que afecten puntualment un individu. Però això allargaria massa aquest escrit.

A part de refredats, tos, febre i mal de ventre, un altra de les coses que els passa sovint a les criatures és que acostumen a prendre mal. Les estadístiques diuen que la mortalitat infantil ha davallat espectacularment en les últimes dècades, sobretot pel que fa a malalties infeccioses, però malauradament en l'actualitat ha augmentat una altra causa de pèrdua d'infants: els accidents. Per tant, s'ha d'estar atent al trànsit, al foc, a l'aigua, a les finestres. Però cal acceptar sense sobreproteccions les rascades, les ferides, els cops..., tot allò derivat de l'activitat normal d'un nen. Els infants han de descobrir i experimentar com n'és de savi i interessant el seu cos.

És una gran notícia comprovar que al nostre medi mai, mai, mai, la infància no havia gaudit de tan bona salut com ara. És responsabilitat dels ciutadans i de les institucions conservar i protegir els mitjans que ho fan possible.

Ada Cid Xutglà
Pediatra

5.30. L'EDUCACIÓ INFANTIL

*L'educació infantil és, o pot ser,
un instrument valuósíssim per combatre les desigualtats
en el desenvolupament dels infants
i en les seves trajectòries educatives.*

L'educació infantil és un dels factors més importants per al gaudi ple dels drets per part dels infants i els ofereix desenvolupament personal, social, cognitiu i emocional en una etapa primerenca determinant per a la seva trajectòria vital futura. A més a més, és, o pot ser, un instrument valuósíssim per combatre les desigualtats en el desenvolupament dels infants i en les seves trajectòries educatives. Permet que tots els nens i nenes, de diverses procedències i orígens, comparteixin espais educatius i de lleure, emocions i hàbits, en definitiva, és un espai privilegiat d'aprenentatge i convivència des de la petita infància.

Per aquestes raons, l'educació en l'etapa primerenca ha estat un dels aspectes que han estat objecte d'especial atenció per part del Síndic de Greuges, havent presentat durant els últims anys dos informes extraordinaris al Parlament. Aquesta especial atenció ens permet dir que, si bé la situació de l'educació infantil a Catalunya ha millorat en els últims anys, encara té reptes importants a assolir.

Efectivament, si bé podem dir que Catalunya té una educació infantil de qualitat, que ha progressat en els últims anys quant a l'exigència i la quantitat, malauradament aquest creixement no s'ha donat en relació amb l'equitat educativa, és a dir, en relació amb el gaudi d'aquest recurs per a tots els infants, independentment de la seva condició.

La manca de gratuïtat i de reconeixement com a dret subjectiu d'aquesta etapa educativa la converteix en un recurs al qual no poden accedir en moltes ocasions les famílies amb menys recursos. Així, ens trobem amb la paradoxa que un servei públic que és especialment eficaç per a la igualtat d'oportunitats educatives és utilitzat de manera desigual i de forma preferent per aquells que, pel seu con-

250) EDUCACIÓ INFANTIL. BONES PRÀCTIQUES A L'HOSPITALET

text social i econòmic, estan menys exposats a patir aquestes desigualtats. En els últims anys, a més a més, ens trobem que aquest fenomen s'ha incrementat atesa la baixada de la inversió pública i les conseqüències en el cost per a les famílies, que ha suposat ploure sobre mullat en la precarietat dels pressupostos familiars.

No podem més que exigir que aquesta situació reverteixi, aprofitant la baixada de la demografia i esperant una recuperació de la provisió de recursos públics, que hauria de portar a un servei educatiu infantil per a tots els infants.

Així mateix, hem de treballar paral·lelament en la millora de la qualitat del sistema, supervisant els serveis pel que fa al compliment de la normativa de ràtios i qualificació de professionals, condicions dels centres, entre d'altres. En definitiva, lluitar per aconseguir una educació infantil cada vegada més integradora, de qualitat, oberta i accessible a tots els infants, sigui quina sigui la seva condició social, procedència o altres condicions com les que afecten els infants amb alguna discapacitat.

Aconseguir una educació infantil per a tots els infants suposarà satisfer el que ha estat reconegut pel Comitè de drets dels infants de les Nacions Unides com un dret estretament vinculat al dret de l'infant petit a assolir el màxim nivell de desenvolupament possible.

María Jesús Larios Paterna

Adjunta al Síndic per a la defensa dels drets dels infants i adolescents